

vestnik

Letnik XXVIII.

Celovec, petek, 2. marec 1973

Štev. 9 (1597)

Razglas ZSO
za občinske volitve 1973:

ODLOČALI SE BOMO V SMISLU NAŠEGA NAČELNEGA GLEDANJA

da sta enakopravnost naše narodnostne skupnosti in mirno sožitje v občini in deželi zagotovljena le ob sodelovanju in skupnem prizadevanju vseh demokratičnih sil

Medtem ko so bile občinske volitve leta 1970 potisnjene nekako v senco deželnozborskih in državnozborskih volitev, bodo občinske volitve dne 25. marca 1973, če gledamo nanje iz splošnega političnega stališča, v dokaj razburkani dobi, čeprav sredi mandatne dobe deželnega in državnega zbora. Prav zaradi tega, ker sovpadajo s „polčasom“ legislativne periode deželnega in državnega zbora, bodo brez dvoma do neke mere „barometrične“ volitve in tudi izraz splošnega političnega razpoloženja koroških volivcev. Pomembne pa bodo občinske volitve tokrat tudi zaradi tega, ker so to prve volitve po izvedbi občinske reforme na Koroškem in hkrati prve volitve po neslavnih dogodkih v zvezi z dvojezičnimi topografskimi napisi jeseni leta 1972.

Sprememba občinske strukture je močno razgibala duhove in ponekod zapustila vtis, da pomisleki neposredno prizadetih ne veljajo dosti v „visoki“ politiki. Koroški Slovenci smo zavzeli stališče do občinske reforme in izrazili pomisleke proti taki reformi, ki bi spremenila etnični sestav občin na dvojezičnem ozemlju v škodo slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Brez dvoma so bili poleg številnih drugih momentov tudi naši pomisleki vzrok za to, da se pri občinski reformi niso odločili za takozvano „veliko rešitev“, ki bi še bolj posegla v etnični značaj nove občinske strukture. Vendar je tudi dejansko izvedena sprememba na Koroškem zadala nam Slovincem dosti ran: pomislimo na občine Radiše, Marija na Zilji, Goriče, Brdole!

Te probleme pa bodo letos ob občinskih volitvah gotovo zasenčili izgredi lanske jeseni proti zelo skromnemu poskusu socialistične vlade, da po 17-letnem zavlačevanju prejšnjih vlad končno prične reševati vsaj eno od odprtih vprašanj v zvezi s sedmim členom avstrijske državne pogodbe. Reakcijo združene desnice FPÖ in ÖVP in nekaterih somišljenikov, ki so si sicer poslali pri SPO, na ta poizkus smo doživeli v tistih jesenskih dneh, ko se je za nekaj časa obrnila pozornost svetovne javnosti na Koroško. Ti za deželo in celo državo sramotni dogodki pa so med drugim tudi ločili duhove, prišlo je do neke razjasnitve stališč; ta proces bo brez dvoma prišel do izraza tudi pri občinskih volitvah.

Politika ÖVP in seveda še manj FPÖ v vprašanju dvojezičnih topografskih napisov in sploh v narodnostnih vprašanjih brez dvoma ne more privabiti nobenega koroškega Slovence, da bi dal svoj glas tema strankama, katere najvišji predstavniki so se udeležili množične protislovenske demonstracije Kärntner Heimatdiensta dne 15. oktobra 1972 in se s tem solidarizirali s skrajno nemško-nacionalno desnico, s katero vred nesramno blatijo funkcionarje slovenskih organizacij in jim zlonamerno podtikavajo neobjektivnost do države samo zaradi tega, ker ne kapitulirajo pred njimi

in njihovimi somišljeniki ter odklanjajo sodelovanje v komisiji, katero je izsilila združena nemško-nacionalna desnica.

Gotovo bo vse to v določeni meri vplivalo na izid občinskih volitev. Toda napačno bi bilo, če bi ob tem prezrli druge, pravzaprav prvotne probleme, ki so v središču vsakega volilnega boja na občinski ravni: to so predvsem vsakdanje skrbi, ki tarejo človeka, kot ne-

popravljeneste ceste in poti, pomanjkanje vode, premalo delovnih mest v domačem kraju, čezmerno čakanje na dovoljenje za gradnjo in tako dalje. Ravno o teh stvareh, pri teh konkretnih interesih občanov, pa sta odločilni zavzetost in iskrenost občinskih mandatarijev. Po teh lastnostih razsodi in voli volivec bodisi stranko ali posameznika, osebnost, v katero zaupa, da bo zastopala njegove koristi. Sicer je močan vpliv splošne državne politike in s tem velikih političnih strank tudi v občinski politiki, toda še vedno je uspeh sleherne volilne skupine v prvi vrsti odvisen od osebnosti. Značaj osebnosti pa znajo zlasti v občinah najbolje oceniti volivci sami.

Zato Zveza slovenskih organizacij na Koroškem kot osrednja narodna organizacija ne more in ne sme dati splošnih, za vse občine in volilne liste veljavnih priporočil, kajti prevelike so razlike krajevnih razmer, ki vplivajo na predvolilne priprave in odločitve in na izid vo-

litiv samih. Vendar je dolžnost ZSO, da kot osrednja narodna organizacija ob upoštevanju razlik v posameznih občinah opozori na interese, ki so nam koroškim Slovincem skupni v vseh občinah, kjer živimo: povsod, kjer živimo kot avtohtona narodna skupnost, hočemo ohraniti svojo narodnost, svoj jezik, svojo kulturo. Hočemo biti enakopravni občani, doprinesiti hočemo svoje k gospodarskemu razvoju v občini, zahtevamo pa tudi pravično udeležbo na sadovih teh skupnih naporov!

Ti interesi naj nas vodijo pri odločitvah ob občinskih volitvah. Pri tem se bomo odločali v smislu našega načelnega gledanja, da sta enakopravnost naše narodnostne skupnosti in mirno sožitje v občini in deželi zagotovljena le ob sodelovanju in skupnem prizadevanju vseh demokratičnih sil, ne glede na jezik in svetovnonazorno gledanje.

Zato bomo povsod tam, kjer se je v dosedanji praksi in po dose-

danjih izkušnjah zlasti ob lanskih jesenskih pogromih proti našim pravicam izkazalo, da je merodajna večinska stranka pripravljena upoštevati in zagovarjati prisotnost in pravice slovenskega prebivalstva tudi v občinskem svetu, nadaljevali ter izpopolnjevali aktivno enakopravno sodelovanje v taki občinski stranki s tem, da jo bomo odločno podprli tudi na prihodnjih občinskih volitvah.

Povsod tam, kjer so se od nekdaj in zlasti ob zadnjih jesenskih dogodkih ne glede na strankarsko pripadnost združili vsi nemški nacionalisti proti našim pravicam ali pa so večinske stranke pri postavljanju kandidatov iz strahu ali previdnosti prezrle prisotnost slovenskega občinskega prebivalstva, bomo za dosego zgoraj navedenih ciljev združili vse svoje sile v krajevni domači listi in skrbeli, da bo prišlo čim več odločnih, razgledanih rojakov v občinske odbore.

Raznolikost krajevnih in političnih razmer tako ponekod narekuje in opravičuje tudi različne odločitve, se pravi, da pride v nekaterih občinah nujno tudi med našimi ljudmi do različnih pogledov in stališč do posameznih volilnih strank in skupin. V taki politični diferenciaciji moremo videti izraz zrelosti našega človeka, seveda s pridržkom, da kakorkoli pogojena in utemeljena raznolikost stališč glede podpore posameznih volilnih strank in skupin ne izključuje potrebne akcijske enotnosti v zadevah skupnih narodnostnih interesov.

Ob pravilni oceni našega trenutnega narodno-političnega položaja, o katerem ni treba posebej poudarjati, da je zelo resen, je neravno in neodgovorno vsako licitiranje, kdo je boljši narodnjak: ali tisti, ki voli samostojno krajevno volilno skupnost, ali pa tisti, ki se je odločil za podporo širokih demokratičnih sil v občini. Tako licitiranje koristi samo našim nasprotnikom, ki vedno in zlasti sedaj poskušajo, da bi med nas vnesli razdor in nas s tem oslabil. Kakorkoli že se torej odločimo, vedno mora imeti naša odločitev za glavni cilj, da slabša pozicije in vpliv nemško-nacionalnih sil in krepi tiste stranke in skupine, ki dajejo jamstvo, da bodo v novem občinskem odboru upoštevale prisotnost in enakopravnost slovenskih občanov.

Prepričani smo, da bodo naši volivci tudi tokrat trezno presodili realne možnosti in dali glas stranki ali listi oziroma tistim kandidatom, ki so s svojim delom v občinski sobi ali izven nje — to velja za nove kandidate — dokazali, da so jim interesi občanov resnično pri srcu in ki poleg tega znajo usklajevati krajevno različne interese s cilji naše narodnostne politike v celoti.

JASNA TITOVA BESEDA AVSTRIJI:

Pogodbe je treba spoštovati

Jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito je v intervjuju za zagrebški „Vjesnik“ orisal sedanj položaj v svetu ter zavzel stališče k raznim prečim vprašanjem. Med drugim je spregovoril tudi o odnosih Jugoslavije do Avstrije in Italije.

Spomnil je na svoje nedavne izjave v Ljubljani in Titogradu, kjer se je odločno zavzel za ureditev položaja slovenske manjšine tako v Italiji kot na Koroškem. Ko je takrat v zvezi s pojavi na italijansko-jugoslovanski meji omenjal iredentiste, je s tem želel povedati, da politika iredentističnih krogov, s pretenzijami, da bi si nekatera ozemlja ponovno pridobili — čeprav je bilo vprašanje teh ozemelj s pogodbo rešeno — škodi odnosom med Jugoslavijo in Italijo.

„Tako sem govoril tudi o Avstriji ob dogodkih na Koroškem,“ je naglasil predsednik Tito. „Ne iz želje, da bi zaostiril odnose, temveč zaradi tega, da bi prispeval k hitrejši rešitvi nekaterih reči, da bi posameznim fašistom in iredentistom preprečili divjanje. Želel in zahteval sem, da bi to preprečili, ker to kali odnose med državama.“

Glede odnosov z Italijo je predsednik Tito potem izrazil željo, da bi imeli z italijansko vlado in z italijanskim ljudstvom dobre odnose, ker je prepričan, da večina italijanskega ljudstva s simpatijami gleda na Jugoslavijo. Opozoril je, da milijoni in milijoni hodijo čez mejo, ki sploh ni meja, marveč je most, nato pa poudaril:

„Nič drugega ne zahtevamo kot to, da spoštujete pogodbe, ki so bile sklenjene, tako z Italijo kot z Avstrijo. In mi bomo storili vse, da tudi pri nas ne bomo nikomur dovolili, da bi nam kvaril odnose, ki so že toliko let zelo dobri in prijateljski tako z Italijo kot z Avstrijo. Avstrijski vladi smo očitali tudi zaradi tega, ker ni storila tistega, kar smo pričakovali, ker ni preprečila raznim diverzantom, da bi čez njeno ozemlje prihajali v Jugoslavijo. Sodim, da razen navedenih problemov ni nobenih drugih problemov, ki bi nakazovali, da gre za kako poslabšanje odnosov med nami.“

Izjave predsednika Tita so torej dovolj jasne, da jih lahko vsak razume, če jih le hoče razumeti. Pogodbe je treba spoštovati. In to ponovno zahteva Jugoslavija tudi v svoji zadnji notni avstrijski vladi. Zato je neumno in naravnost zlobno trditi, da Jugoslavija spet popušča v svoji odločnosti glede položaja slovenske in hrvaške narodnostne skupnosti v Avstriji, kakor je to ob zadnji notni in tudi ob izjavah predsednika Tita prišlo do izraza v raznih listih. Očitno je, da take samovoljne in

zlobne interpretacije narekuje le želja, da bi pred domačo javnostjo prikriili, kako upravičena in odločna so opozorila na dolg, ki ga ima Avstrija: da mora spoštovati pogodbe in izpolnjevati obveznosti.

V intervjuju z „Vjesnikom“ je predsednik Tito spregovoril tudi o raznih prečih problemih današnjega sveta. Tako je glede Vietnamskega dejala, da je podpis sporazuma o prekinitvi ognja velika stvar in da je prinesel svetu olajšanje. „Tisti, ki še vedno mislijo, da je mogoče mednarodne probleme reševati s silo, ki hočejo zaradi lastnih interesov drugim vsiliti svoja stališča z nasiljem, so ob tem morali spoznati, da je taka politika v današnjem času nevdružna.“

O položaju na Bližnjem vzhodu je predsednik Tito menil, da ozemlja arabskih držav ne smejo biti plačilo za izraelsko agresijo. Glede Evrope je dejal, da „stvari vendarle teko, sicer malo počasi, a se je premaknilo“. Izrazil je prepričanje, da bo kljub vsem težavam prišlo do konference o varnosti in sodelovanju, na kateri bi morali razpravljati o nekaterih najbolj žgočih vprašanjih.

Obširno je govoril predsednik Tito o politiki neuvrčenosti ter poudaril, da so neuvrčeni „vest sveta“. Povedal je, da bo prišlo do nove konference neuvrčenih držav, kajti mednarodni položaj terja, da neuvrčeni spet povedo svojo besedo o mnogih vprašanjih. „Pri tem ni nikakršnih dvoumnosti. Enotni smo, zlasti v svojem stališču do agresivnih vojn, do tega, da nekdo vsiljuje svojo voljo drugim narodom s silo.“

Govoreč o načelih jugoslovanske zunanje politike je predsednik Tito izjavil, da je to aktivna miroljubna koeksistenca, ne oziraje se na razlike v družbenih sistemih. „Nikjer in nikoli se nismo vmešavali v notranje zadeve drugih, nikomur nismo vsiljevali svojega družbenega sistema. Doslledno spoštovanje načela o nevmešavanju v notranje zadeve drugih držav nam je ustvarilo velik ugled v mnogih državah.“

Zanimivo oceno je dal predsednik Tito tudi o politiki obeh velikih sil — Amerike in Sovjetske zveze — ter zavrnil enačenje obeh držav. Mislim, je dejal, da ni logično izenačevati Sovjetske zveze in Amerike; mar naj bi ju izenačevali zato, ker sta obe velesili, namesto da gledamo, kaj katera velesila dela, kako ravna? To ni prav. Sovjetska zveza je socialistična država in se z nikom ne vojskuje. To, kar je bilo v Češkoslovaški, je mimo. S tem se seveda nismo strinjali, to je znano. Vendar se Sovjetska zveza nikjer ne vojskuje, marveč ubira pot pomirjevanja na svetu.

Gotovi ljudje in krogi na Koroškem očitno ne morejo oziroma nočejo razumeti, da si koroški Slovenci svojih odločitev ne pustimo vsiljevati od drugih, marveč smo zrel dovolj, da sami odločamo, kaj smatramo za pravilno in kaj odklanjamo, če smo prišli do prepričanja, da nam je samo v škodo. Zlasti nam ne morejo oprostiti jasne odločitve, da ne sodelujemo v tako imenovani „študijski komisiji za vprašanja slovenske narodnosti“.

Njegovo pisanje v sobotni Volkszeitung nas prav nič ni presenetilo; ostal je „na liniji“, zvest načelom, ki so doslej vodila njegovo aktivnost — in ta aktivnost nikdar ni bila v korist koroškimi Slovencem. Preseneča nas nekaj drugega: kje jemlje ta gospod toliko predrznosti, da hoče koroške Slovence poučevati, kako je treba spoštovati zakone? Spomni naj se vloge, ki jo je igral pri šolskih štrajkih leta 1958 in pri raznih drugih

no napada predstavnike slovenskih organizacij, jih blati, jim podtikava nečastno za držanje ter jih difamira v očeh avstrijske javnosti.

Posod drugod na svetu bi take stvari imenovali — in tudi zakonsko zasledovali! — kot hujskanje na narodnostno mržnjo. Na Koroškem je to drugače, tukaj gre v takih primerih za patriotska dejanja, za zasluge za domovino. Tukaj je vse dovoljeno, samo

Izsiljevanje se nadaljuje

ne skupnosti na Koroškem“. Toda prav s svojim naravnost besnim reagiranjem le še potrjujejo, da je bila naša odločitev pravilna.

Kdor je mislil, da se bodo poskusi nesramnega izsiljevanja nehali, čim bo padla odločitev pri obeh osrednjih slovenskih organizacijah, se je motil. Izsiljevanje se nadaljuje in se celo še stopnjuje. In slej ko prej je nosilec te gonje proti Slovencem desničarski list, na čelu z ÖVP-jevsko Volkszeitung ter „neodvisno“ Kleine Zeitung.

Zadnje soboto sta si omenjena lista v tem pogledu spet dovolila izpade, ki daleč presega meje vsega listega, kar je še mogoče spraviti v okvir poštene in fair izmenjave mnenj. Ob metodah, ki se jih poslužujejo pisci zadnjih pamfletov, se neha vsaka diskusija, kajti: kjer se začnejo področje nizkolnega podlikavanja, sumničenja in blatenja, tam je konec stvarne razprave.

Glede izliva v Kleine Zeitung v tem primeru upamo, da gre le za enkratni spodrsrljaj novinca (vsaj v teh vprašanjih), ker bi bilo že zaradi njegovih dokazanih sposobnosti v zadevah kulture in umetnosti škoda, če bi zdaj še na narodnopolitičnem področju skušal kot dober učenec posnemati svojega mojstra. Špekulacije o odvisnosti, poslušnosti in plačanosti pa so vsekakor nevarna zadeva in se v politični praksi čestokrat izkažejo kot bumerang.

Če pisca sobotne glose v Kleine Zeitung morda še lahko smatramo za političnega „enfant terrible“, pa za avtorja članka v Volkszeitung nikakor ni mogoče najti kakršnekoli olajševalne okoliščine. Dr. Wolfgang Mayrhofer ni noben „začetnik“, ki se ne bi v polni meri zavedal, kaj dela, kaj govori, kaj piše. Njegova aktivnost v narodnostnih vprašanjih je preveč dobro znana, kar pa seveda ne pomeni, da tudi v dobrem smislu.

akcijah, naperjenih proti pravicam Slovencev ter proti enakopravnemu sožitju obeh narodov v deželi! Ali za dr. Mayrhoferja ni zakonov, ki bi jih moral spoštovati? Ali pod varstvom poslanske imunitete lahko neovira-

»Ne« koroških Slovencev

... Od trenutka, ko je veliki zbor koroških Slovencev odklonil sodelovanje (v „manjšinski komisiji“, op. ured.), se je pritisk nemškonalionalnih krogov proti taki odločitvi silno okrepil in se je primerno zrcalil tudi v desno usmerjenem avstrijskem, posebno v koroškem tisku. V prizadevanjih, da bi naravnost z grožnjami spravil predstavnike manjšine v omenjeno komisijo, je spet pričel le-ta uporabljati obrabljene fraze o tem, da so tisti, ki ne sodelujejo v taki komisiji, če že ne izdajalci domovine, pa vsaj zelo slabi državljani, ki da so pod vplivom teženj in želja zunaj avstrijskih sil. Teza, da so v Avstriji lahko dobri Avstrijci samo Nemci in vindičarji, je prišla tako na dan v nekoliko spremenjeni zunanji podobi.

Stališče koroških Slovencev je načelno in jasno: dokler bodo v komisiji predstavniki Kärntner Heimatdiensta v kakršnikoli obliki, nimajo v komisiji kaj iskati. Poleg žalostne ugotovitve, da je večina predstavnikov koroških občin ne glede na strankarsko pripadnost manjšini nenaklonjena in da so v vrstah manjšinskih izvedencev tudi ljudje z jasno opredeljeno strankarsko noto...

Srečko Panič
(Večer, Maribor, 24. 2. 1973)

Po četrtkovni seji (22. febr.) Narodnega sveta koroških Slovencev ostaja dosedanje stališče obeh osrednjih organizacij slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, da ne sodelujeta v takoimenovani „študijski komisiji za vprašanja slovenske narodnostne skupnosti“, nespremenjeno. Enako stališče je zavzela Zveza slovenskih organizacij že na seji upravnega in nadzornega odbora, ki je bila minuli ponedeljek, 19. februarja.

Osrednji organizaciji sta o svojih ponovnih sklepih izdali samo kratki sporočila. Zveza slovenskih organizacij poudarja, da na osnovi analize dosedanjih ukrepov komisije ni nobenih novih vidikov in s tem vztraja na spremembo prvotnega sklepa o neudeležbi v komisiji. Zato slej ko prej velja sklep zbora več kot 500 odbornikov in krajevnih zaupnikov vseh slovenskih organizacij, da njuni predstavniki v tej komisiji ne sodelujejo. Tudi Narodni svet poudarja, da se stanje ni spremenilo in zato ni možnosti, da bi Narodni svet v komisiji sodeloval. Hkrati pa Narodni svet opozarja, da je slej ko prej pripravljen udeležiti se komisije, ki jo je obljubil zvezni kancler dr. Kreisky 6. aprila lani; ta naj bi bila sestavljena iz predstavnikov avstrijske zveze ter koroške deželne vlade ter predstavnikov manjšine. Kot je znano, sta obe osrednji organizaciji že od nekdanj poudarjali, da je mogoče razpravljati o manjšinski problematiki samo med neposredno prizadetimi, se pravi med vlado in manjšino in da bi bilo stalno telo, ki ga je obljubil dr. Kreisky na kontaktnih razgovorih, 6. aprila lani, ustrezn forum.

Osnovni vzrok, da sta organi-

zaciji spet razpravljali o vprašanju udeležbe v komisiji, je ponovno povabilo kanclerja Kreiskega za sodelovanje. Medtem ko pri ZSO morebitna sprememba stališča, ki ga je sprejel zbor odbornikov in krajevna skupnost zaupnikov, sploh ni bila vprašanje, pa gre pri Narodnem svetu za različna stališča nekaterih najvidnejših odbornikov. Kot je znano je podpredsednik Narodnega sveta dr. Vospernik po prvem zasedanju komisije izjavil v časopisu „Volkszeitung“, da so nastopili novi momenti, ki bi lahko pripeljali do sodelovanja Narodnega sveta v komisiji. Za sodelovanje v njej pa je bil tudi dr. Valentin Inzko, ki je prav tako podpredsednik

udeležbe v komisiji razcepiti osrednji organizaciji, dosegli svoj namen. Narodni svet sicer ni objavil rezultatov glasovanja, vendar poroča „Kärntner Tageszeitung“, da je prišlo med sejo do zelo nasprotnih mnenj in da je bil sklep, da se Narodni svet ne udeleži komisije, izglasovan z večino enajst glasov proti dvema ob treh vzdržanih. „Kärntner Tageszeitung“ tudi poroča, da sta za sodelovanje v komisiji glasovala dr. Vospernik in dr. Inzko.

Koroški Slovenci so bili posebno v zadnjem času pod izredno močnim pritiskom desničarskega tiska, ki bi mu lahko rekli tudi nesramno izsiljevanje. Prednjačili sta celovško glasilo avstrijske

roko za sodelovanje v komisiji, ter ob tem privlekel na dan njegovo izjavo, ki jo je v času pogajanj za avstrijsko državno pogodbo dal dopisniku TASS, v kateri je baje rečeno, da lahko samo združitev slovenske Koroške z Jugoslavijo zagotovi koroškim Slovincem politično, kulturno in socialno svobodo. Hkrati pa je skušal časopis prepričati bralce, da je bilo od dr. Zwitterja v bližnji preteklosti komaj slišati enako odločno priznanje k Avstriji, pri tem pa zaključuje: „Se bolj prepričljivo kot vsako retorično zatrjevanje o lojalnosti do Avstrije bi bilo sodelovanje v komisiji.“

Jasno je, kam pes taco moli. Tiste, ki iz znanih in upravičenih vzrokov ne marajo sodelovati v komisiji, je treba pred javnostjo diskreditirati in očrniti kot nelojalne državljane, njihovo stališče pa označiti kot posledico nelojalnosti ter jih s takšnim izsiljevanjem onemogočiti.

Istemu namenu služi tudi ne-nebno poudarjanje, da Slovenci ne sodelujejo v komisiji samo zaradi prisotnosti dr. Einspielerja, ne omenjajo pa drugih, tehtnejših razlogov, ki so jih koroški Slovenci že nešteto krat jasno izpovedali. Vsa ta umazana igra pa ima, kot je zapisal „Slovenski vestnik“, samo ta namen, da bi koroške Slovence, oziroma vsaj nekatere od njih spravili v komisijo, kjer bi potem ob njihovi navzočnosti, ki pa jo potrebujejo le kot alibi za mednarodno javnost, lahko naprej brezobzirno barantali o njihovi usodi.

Toda poskus ni uspel.

Zvone Zorko
(Delo, Ljubljana, 25. 2. 1973)

Poskus ni uspel

Narodnega sveta.

Takšni stališči dveh vidnih odbornikov sta terjali, da se stališča znotraj Narodnega sveta razčisti, posebno še, ker bi morebitna udeležba samo Narodnega sveta v komisiji dezavuirala na eni strani sklep tako širokega foruma, kot je 500 odbornikov in zaupnikov, na drugi strani pa bi to pomenilo posevsem nov moment v odnosih med osrednjima organizacijama, ki sta glede bistvenih manjšinskih vprašanj doslej vedno usklajevali svoja stališča v koordinacijskem odboru. To pa bi pomenilo tudi, da so tisti krogi, ki se v zadnjem času izrazito trudijo ob vprašanju

ljudske stranke „Volkszeitung“ in baje neodvisna „Kleine Zeitung“ ob asistenci „Salzburger Nachrichten“ in drugih. Njihovim prizadevanjem je skupno eno: razcepiti osrednji organizaciji in sploh koroške Slovence ter jih pred avstrijsko javnostjo razdeliti na „lojalne“ do Avstrije in „projugoslovanske“, na „Avstroslovence“ in „titokomuniste“. Predvsem pa so ti napadi usmerjeni na posamezne predstavnike koroških Slovencev. Tako je časopis „Kärntner Montag“, ki izhaja samo ob ponedeljkih, zapisal, da je dr. Zwitter ponovno odbil ponujeno

POŠIROKEM SVETU

ZENEVA. — V Ženevi se je ta teden začelo zasedanje komisije Združenih narodov za človekove pravice. Važni problemi, ki so na dnevnem redu, dajejo letošnjemu zasedanju komisije izreden pomen. Glavna vsebina šesttedenskega dela komisije bo priprava programa za desetletje akcij za boj proti rasizmu in rasni diskriminaciji. V zvezi z rasno diskriminacijo so navedli tudi predlog konvencije za preprečevanje in kaznovanje zločinov apartheida. Besedilo predloga predvideva kazensko odgovornost za apartheid, ki velja v mednarodnem merilu za posameznike, člane organizacije in ustanove ter uslužbence vlad. Na zahtevo glavne skupščine OZN bo komisija razpravljala tudi o načelih mednarodnega sodelovanja pri odkrivanju, aretaciji in kaznovanju vojnih zločincev in vseh, ki so zagrešili zločine proti človeštvu.

LJUBLJANA. — Predsednik republiške skupščine SR Slovenije Sergej Kraigher je sprejel na protokolarni obisk avstrijskega veleposlanika v Beogradu dr. Alexandra Otta. Veleposlanika dr. Otta, ki ga je spremljal avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Heinrich Riesenfeld, sta sprejela na protokolarni obisk tudi predsednik republiškega izvršnega sveta inž. Andrej Marinc in predsednik mestne skupščine Ljubljana inž. Miha Košak.

PARIZ. — V ponedeljek se je v Parizu začela mednarodna konferenca o Vietnamu. Konferenca so se udeležili predstavniki 12 držav ter delegacija OZN pod vodstvom glavnega tajnika dr. Waldheima. Med udeleženci konferenca so štiri v vietnamski vojni neposredno udeležene strani — Amerika, Severni Vietnam, saigonska vlada ter začasna južnovietnamska revolucionarna vlada, nadalje članice mednarodne nadzorne komisije v Vietnamu (Kanada, Madžarska, Poljska in Indonezija) ter stalne članice varnostnega sveta — Sovjetska zveza, Kitajska, Francija in Velika Britanija.

KAIRO. — Prejšnji teden so izraelska vojaška letala sestrelila nad Sinajem libijsko potniško letalo ter je bilo ubitih 105 ljudi. Novi zločin izraelske vojske je vsa svetovna javnost obsodila kot premissljen množični umor, ki zahteva najstrožjo zavrnitev. Posebno v arabskih deželah odkrito zahtevajo maščevanje za to gnusno dejanje. Pa tudi razne mednarodne organizacije, med njimi liga za človekove pravice, so dejanje obsodile kot zločin, ki nevarno zaostruje položaj na Bliž. vzhodu.

GRADEC. — Zadnje nedeljo so v Gradcu volili nov občinski odbor. Pri volitvah je SPÖ zgubila svojo dosedanjo absolutno večino, kajti v novem občinskem odboru bo razdelitev sedežev naslednja: SPÖ 26, ÖVP 20, FPÖ 9 in KPÖ 1. To pomeni, da je zdaj odprto tudi vprašanje župana, kajti nobena stranka ni več tako močna, da bi ga lahko sama izvolila. V političnih krogih zdaj ugibajo, kako se bodo stranke tozadevno odločile. Nekateri ne izključujejo možnosti, da bi ÖVP in FPÖ skupaj izvolili „manjšinskega“ župana, kar bi v tem primeru po vsej verjetnosti postal dosedanji FPÖ-jevski podžupan Götz. Vendar pa odločitev še ni padla. Med vzroki, ki so privedli do izgube socialistične večine, navajajo na prvem mestu vprašanje avto ceste, ker pravijo, da se je socialistična frakcija v starem občinskem odboru v tem vprašanju odločila „proti ljudstvu“.

DUNAJ. — Prejšnji teden je bil na uradnem obisku v Avstriji član zveznega izvršnega sveta SFRJ in zvezni sekretar za delo in socialno politiko Vuko Dragavevič. Z avstrijskimi predstavniki je razpravjal predvsem o vprašanjih jugoslovanskih delavcev v Avstriji, kajti znano je, da ima Avstrija ta vprašanja najslabše urejena med vsemi državami, ki v večjem številu zaposlujejo tuje delavce. Prihodnji teden pa bo Jugoslavijo obiskal avstrijski minister za pouk in kulturo dr. Fred Sinowatz, ki bo z jugoslovanskimi predstavniki razpravljal o raznih vprašanjih sodelovanja na področjih kulture, umetnosti, šolstva in znanosti. Gre predvsem tudi za sklenitev tozadevne pogodbe med obema državama.

MOSKVA. — V Moskvi se ukvarjajo z načrti, da bi začeli na veliko graditi pod zemljo: restavracije, kinematografe, trgovine, razstavišča in podobne objekte. Lokale naj bi povezovali podzemljski predori, uredili pa bi tudi parkirišča. Z uresničitvijo teh načrtov bi na površini dobili več prostora za parke ter športna in rekreacijska središča.

NEW YORK. — Predstavniki nevrščnih držav v OZN so obsodili agresivne akte in mednarodni terorizem Izraela ter zahtevali od mednarodne skupnosti, da zavrne stalno agresivno politiko te države. Izraeli so med drugim ogorčenje zaradi napada izraelskih oboroženih sil na palestinska bregunska taborišča, ki so več kot sto kilometrov daleč na libanonskem ozemlju.

DEMOGRAFSKO POROČILO OZN OPOZARJA:

Človeštvo se prehitro množi

Okoli leta 2000 se bo število svetovnega prebivalstva podvojilo

Organizacija Združenih narodov že od leta 1948 naprej vsako leto objavi svoj demografski letopis. To je obširna publikacija — pred kratkim je izšel letopis za leto 1971 ter obsega 815 strani — v kateri svetovna organizacija leto za leto zbere najrazličnejše podatke o položaju in razvoju prebivalstva v vseh državah-članicah, ki jih je danes že precej nad sto. Tako je vsakoletni demografski letopis OZN

Po številu prebivalstva je na prvem mestu Azija, kjer je leta 1971 živelo 2 milijardi 104 milijone ljudi oziroma 56,7 % vsega svetovnega prebivalstva. Za afriško celino ugotavlja letopis 354 milijonov ljudi, to je le pičlih 10 odstotkov svetovnega prebivalstva. V Severni Ameriki, torej v ZDA in Kanadi, živi 327 milijonov ljudi (8,8 % svet. preb.). Južna Amerika šteje 195 milijonov prebivalcev (5,3 % svet. preb.), Evropa 466 milijonov ljudi (12,6 % svetovnega prebivalstva), Oceanija pa 19,5 milijona oz. 0,3 %. Sovjetska zveza, ki sega tako na evropsko kakor tudi na azijsko celino, pa je imela omenjenega leta 245 milijonov prebivalcev, to je bilo 6,6 odst. celotnega svetovnega prebivalstva.

Od vseh prejšnjih poročil se letopis 1971 predvsem razlikuje tudi po tem, da prvič obsega podatke za Kitajsko, ki je po številu prebivalstva „največja“ država na svetu, saj je imela v navedenem letu 787 milijonov 176 tisoč prebivalcev. Na drugem mestu je bila Indija s 550 milijoni 374 tisoč prebivalci. Sovjetski zvezi, ki smo jo že omenili, so na četrtem mestu sledile Združene države Amerike, kjer so našli 207

milijonov prebivalcev. Indonezija z malo manj kot 125 milijoni prebivalcev je bila na petem mestu, končno pa je imela več kot sto milijonov prebivalcev — namreč 104 milijone — tudi še Japonska. Pod stomilijonsko mejo je bila na vrhu Brazilijska, ki je leta 1971 štela dobrih 95 milijonov prebivalcev.

Vodilni položaj med mesti zavzema po letopisu OZN za leto 1971 kitajsko mesto Šanghaj, kjer je sredi omenjenega leta živelo skoraj 11 milijonov ljudi. Nekdaj vodilni Tokio je imel „samo“ 8,8 milijona prebivalcev, New York z nekaj manj kot 8 milijoni prebivalcev pa se mora zadovoljiti s tretjim mestom, vendar ostane še naprej na vodilnem mestu ob kriteriju, da se upoštevajo tudi predmetne občine in satelitska mesta, kajli potem šteje 11,5 milijona prebivalcev.

Glede „pomeščanja“ prebivalstva zavzema prvo mesto na svetu Belgija, kjer živi v mestih že 85,5 % vsega prebivalstva. Več kot 80 odstotkov vsega prebivalstva živi v mestih tudi v Avstraliji, na Švedskem, v Izraelu in Urugvaju, za Združene države Amerike pa znaša tozadevni odstotek 73,5 %.

Menarodno zasedanje o manjšinah v Evropi

Tržaška in goriška pokrajina bo leta letos skupno priredili mednarodno zasedanje, posvečeno nacionalnim manjšinam in osamljenim skupnostim.

Zasedanje bo letos jeseni, udeležili pa se naj bi ga predstavniki vseh evropskih manjšin, številni strokovnjaki, kulturne osebnosti in politični funkcionarji, ki se ukvarjajo s temi vprašanji. Računajo, da se bo na zasedanju zbralo več kot 500 ljudi.

V ospredju razprav bo — kakor je povedal predsednik tržaške pokrajine — položaj slovenske manjšine v Italiji, za kar namerava pokrajinska uprava dati pobudo za izdelavo širšega poročila o stanju in o potrebah slovenske narodnostne skupnosti.

Že junija ali julija pa naj bi se posamezni predstavniki iz raznih držav sestali na pripravljajalnem zasedanju, kjer bodo izdelali osnovne smernice, se dogovorili za predsedstvo in uredili razna druga organizacijska vprašanja.

nedvomno najbolj popolni prikaz trenutnega stanja svetovnega prebivalstva.

Kakor rečeno, se najnovejši letopis nanaša na podatke za leto 1971. Vsebuje zelo resno opozorilo: Prebivalstvo sveta je sredi leta 1971 znašalo že 3 milijarde in 706 milijonov ljudi; letni prirastek je znašal 43 milijonov ljudi ali 2 odstotka, kar pomeni, da se prebivalstvo sveta mnogo prehitro množi, kajti že okoli leta 2000 se bo svetovno prebivalstvo podvojilo.

Koncert „Gallusa“ v Celovcu

Zadnje nedeljo popoldne je bil v celovškem Domu glasbe koncert mešanega pevskega zbor „Jakob Petelin-Gallus“. Prireditelj je bila Krščanska kulturna zveza, katere predsednik Lovro Kaselj je pozdravil tudi vrsto častnih gostov, med njimi jugoslovanskega generalnega konzula v Celovcu Bojana Lubeja, vodjo kulturnega oddelka pri koroški deželni vladi dvornega svetnika dr. Güntherja Mittergradneggerja, prelata Aleša Zechnerja, predstavnike slovenskih narodnih in kulturnih organizacij ter druge.

Spored, ki ga je izvajal zbor pod vodstvom mladega dirigenta Jožka Kovačiča, je obsegal dva dela: v prvem delu je doživela krstno izvedbo kantata „Ustoličenje karantanskega kneza“, v drugem delu pa je sledil koncert koroških pesmi pod geslom „Koroška v pesmi in besedi“. Predalec bi vodilo, če bi se spuščali v podrobno oceno prireditve; to tudi ne more biti namen tega kratkega poročila. Zato bi o koncertu zapisali le nekaj splošnih ugotovitev.

O glasbenem delu kantate (France Cigan) bodo gotovo povedali svoje mnenje in svojo sodbo pristojni strokovnjaki, glede vsebine (Zdravko Novak-Lovro Kaselj) pa je treba ugotoviti, da imamo opravka z le nekoliko preveč široko tolmačeno pesniško svobodo. Toliko zgodovinskih netočnosti in samovoljnega prefunkcioniranja si noben avtor ne bi smel dovoliti, če se noče izpostaviti očitku ali vsaj sumu, da je zasledoval čisto določene, ozke cilje, kar pa bi potem mogli imenovati

samo zlorabljanje kulture in umetnosti. Morda nam bo spet kdo skušal podtikavati, da smo proti veri (saj se to ne bi zgodilo prvič), toda kljub temu mislimo, da je treba povedati odkrito besedo. Le prečestokrat je imel obiskovalec koncerta med izvajanjem kantate vtis, da ni več na kulturni prireditvi, marveč v cerkvi. Narčtu, s to stvaritvijo gostovati v Ljubljani (menda prihodno soboto), so očitno otrovali misijonarski nameni. Mimo tega, da kakršnokoli prikazovanje „naroda vdanega“ izpade kot višek anahronizma zlasti v letu, ko obhaja slovenski narod 500-letnico za tedanjí čas nedvomno revolucionarnih uporov proti fevdalni gospodi.

Vse to seveda nima ničesar opraviti s kvaliteto izvajalcev. Pevski zbor „Jakob Petelin-Gallus“ je — tako vsaj piše na tiskanem sporedu — samo lani imel 50 vaj; to nekaj pomeni. Med solisti je prišel do izraza žal samo eden, drugi so bili v glavnem omejeni na vlogo recitatorjev. Poseben užitek pa je posređoval kvartet trobil, ki so ga predstavljali člani znanega orkestra Slovenske filharmonije iz Ljubljane.

V drugem delu koncerta je zbor v pesmi in govornjeni besedi predstavil tri koroška slovenska narečja — podjunsko, rožansko in ziljsko. Spored pa je zaključil s „Koroško budnico“ (Anton Debeljak-Luka Kramolc), ki je ob spremljavi trobil izzvenela kot mogočna izpoved ljubezni do naroda in materinega jezika ter zvestobe koroški zemlji.

KAJUHOVE NAGRADE ZA LITERARNE STVARITVE IZ NOB

Zavod „Borec“, ki ima na skrbi izdajanje književnih del predvsem s tematiko narodnoosvobodilne borbe in revolucije slovenskega naroda, vsako leto podeli tudi posebne nagrade, imenovane po znanem partizanskem pesniku Karlu Destovniku-Kajuhu.

Kajuhove nagrade za leto 1973 so prejeli: prvo nagrado Ivo Zorman za roman „Draga moja Iza“, drugo nagrado Jože Vidic za zbirko „Zločin pri Lenartu“ in tretjo nagrado Črtomir Šinkovec za samostojno zbirko partizanskih pesmi „Rovaš srca“, medtem ko sta nagradi za opremo dobila Matjaž Vipolnik za oblikovanje knjige „Sv. Urh“ in Judita Skalar za oblikovanje knjige „Lačni, toda pogumni“.

Letošnje Kajuhove nagrade so podelili prejšnji teden v okviru posebne svečanosti, kjer je bilo poudarjeno, da so Kajuhove nagrade družbeno priznanje ustvarjalcem na tistem področju književnosti, ki se povezuje z družboslovjem in revolucijo, kar pomeni, da skuša ustrezati umetnostnim in družbenim kriterijem in vodilom, da osmišlja preteklost in sedanost z vizijo razvoja in bodočnosti“.

Jubilej slovenskega planinstva

Planinska zveza Slovenije je v torek zvečer v veliki unionski dvorani v Ljubljani proslavljala 80-letnico ustanovitve Slovenskega planinskega društva. Proslave so se udeležili poleg planincev iz Slovenije in ostale Jugoslavije tudi zastopniki slovenskih planinskih organizacij iz Trsta, Gorice in Celovca.

Planinska zveza Slovenije je za jubilej pripravila izbran kulturno-

umetniški program. Slavnostni govor je imel predsednik PZS dr. Miha Potočnik, ki je orisal veliki pomen dejanja ustanoviteljev pred 80 leti ter vlogo in naloge planinstva v sedanjem času. V bogatem kulturno-umetniškem programu je nastopil znani „Slovenski oktet“, ki je s svojimi čarobnimi glasovi izvajal pri poslušalcih navdušen aplavz. Med pevskimi točkami so člani Slovenskega narodnega gledališča — Štefka Drolčeva, Iva Zupančičeva in Boris Kralj — recitirali in brali izbrane tekste, Jože Zupan pa je prebral znano pismo dr. T. Longstaffa dr. Juliju Kugyju „Moji vtisi o Triglavu“, v katerem je triglavsko pogorje opisal kot eno najbolj zanimivih na svetu. Jubilejno prireditev so zaključili s prvim celovečernim slovenskim filmom „Triglavske strmine“.

Ko so slovenski planinci na Koroškem pred dvajsetimi leti, torej za 60-letnico Slovenskega planinskega društva v Sloveniji, ustanovili svojo lastno planinsko organizacijo, so hkrati obnovili leta 1901 ustanovljeno Ziljsko podružnico Slovenskega planinskega društva, ki je minuli torek slavilo svojo 80-letnico. Iz tega je razvidno, da nas z njo veže več kot 70-letna tradicija. Zato tudi razumemo željo in stremljenje slovenskih planincev na Koroškem, da bi bratski odnosi med obema planinskima organizacijama ostali še naprej tako tesni, kot so bili do sedaj.

TONE SVETINA

166

UKANA

DRUGA KNJIGA

2

Stotnik Kniecke je napol sedel, napol slonel v ostankih artilerijske kaverne na Mrzlem vrhu in z daljnogledom opazoval spopad. Zraven njega je stala čutarica s črno kavo, da se je od časa do časa odžejal. Dolgo in utrudljivo nočno vzpenjanje ga je hudo zdelalo. Tik ob njem je sedel major gorskih lovcev, ki je vodil napad na tem odseku.

„Tajfelnamaholl! To bo največji uspeh vaše posadke, gospod major. Še sonce imamo na svoji strani.“

Major se je zadovoljno zarežal.

„Seveda. Uspelo nam je. Razbili smo jih in kdo ve kaj še bo. Kajpak, uspeh brez vaših plezalcev. Najbrž so se izgubili v stenah, ko se ne javijo.“

„Dvomim, gospod major. Javili se bodo. Sicer se nam bo kljub vsemu večina partizanov izmuznila. Saj vidite, da izginjajo kakor voda v razpoke,“ je vpil da bi preglasil pokanje.

Ko je bila letna ofenziva minila, je Kniecke spremljal s četo poročnika Teichnerja štab polka, ki se je umaknil v Tolmin. Ondi naj bi bili počivali nekaj dni, preden bi se s posebno nalogo vrnili čez hribovje v svojo kotlino. Niso se ulegnili spočitni: presenetilo jih je poročilo Wolfovega agenta, da bo brigada ostala nekaj dni na sedlu. Stotnika so kot strokovnjaka za gorski boj dodelili k štabu napada. Poročnik Teichner pa je dobil kočljivo nalogo, da se s skupino

plezalcev pritohtopi brigadi za hrbet, prepleza težko prehodno zahodno ostenje in se povzpne na vrh Rdečega roba, kjer naj počaka in pobije vse, kar bi se živega prebilo čez skalovje.

Zato je stotnik večkrat dvignil daljnogled in ga usmeril tja, kjer se je sinjina neba stikala z vrhom gore, katere prepadni rob je pokrivalo nenavadno rdečkasto kamenje. Ondod naj bi se Teichner javil z zeleno raketo, kar bi bil znak za pokol v skalah. Bal se je, da umikajoči se ne bi poročnika prehiteli in ga odkrili, preden bi prispel na vrh. Kot plezalca ga je mikalo, da bi sam vodil vzpon in napad, vendar se mu je zdela stvar preveč tvegana. Po vsem, kar je videl in doživel, je hotel še živeti. Prav nič mu ni bilo do tega, da bi padel za domovino. Teichnerju pa je bilo menda več do tveganja kot do slave in manj do življenja ko do podviga. Zato se je izpostavljal povsod, tudi tam, kjer mu ni bilo treba. Tega človeka še zdaj ni razumel.

Od roba gore je usmeril daljnogled na planino. Vojaki so vlačili iz sirame velika kolesa sira, zaplenjenega brigadi. V mrtvem kotu so jih rezali kar z bajoneti in delili napadajočim velike zagozde.

„Seveda, hudiči... Medtem ko se zamujajo s plenjenjem, jim jo bodo pobrisali v skalovje še preostali.“

V koritu tik za planino je zagledal skupino gorskih lovcev, ki je vodila ujetnika, po videzu oficirja. Ujetnik ga je zanimal bolj ko spopad, ki je šel že h koncu, zato je s tolmačem, nekim Korošcem, zapustil opazovalnico in se odpravil na sedlo. Tam bo — v mrtvem kotu — varen pred krogli.

Nemalo je bil presenečen, ko je v ujetniku spoznal Wolfovega agenta iz Hrastove skupine, ki jim je med boji okoli Idrije pošiljal nekaj časa uporabne podatke, potem pa je obmolnil. Kmalu po kapitulaciji Italije se je sestel z njim v spremstvu Wolfa, kasneje pa še enkrat sam. Bil je

bivši jugoslovanski oficir, izšolan za delo v posebnih razmerah, prepričan sovražnik vsega, kar je dišalo po demokraciji in kolektivizmu. Bil je uporaben, drugače pa tudi njemu nesimpatičen tip stremuške narave. Kdo ve, zakaj je zapustil enoto prav zdaj, ko bi ga najbolj potrebovali, je pomislil Kniecke.

Počakal je, da so ga pripeljali, potem je revnil:

„Spustite tega človeka in salutirajte mu. Naš človek je. On nam je omogočil to nevsakdanjo zmago!“

Vojaki so ga začudeno pogledali in mu sneli vezi. Ko je ujetnik prepoznal stotnika, mu je preletel obraz zadovoljen smehljaj. Pretegnil si je proste roke, globoko zajel sapo in si obrisal znoj z očnelega obraza.

„Hvala vam, gospod stotnik. Vaši vojaki so ostri. Toliko da me niso ubili. Nihče mi ni verjel, kar sem pravil.“

„Oprostite jim. Saj sami veste, kako je dandanes težko verjeti samo na besedo, kaj šele zaupati.“

„Tudi razorožili so me,“ se je pritoževal agent.

„Takoj mu vrnite orožje in vse, kar ste mu vzeli.“

Ko je iz žepov priromalo predenj vse, kar so mu bili pobrali, se mu je obraz zadovoljno raztegnil. Stotnik mu je ponudil roko.

„Čestitam vam, dragi Luks. Za to, kar ste napravili, vam bo major Wolf poklonil cigaro. Samo to mu ne bo všeč, da ste zapustili svoj položaj.“

„Kaj hočete, gospod stotnik! Zdržal sem najdlje, kar se je dalo. Saj so padale glave druga za drugo. Izmaknil sem se jim pet minut pred dvanaesto — v brigado so prišli sovoci. Če bi bili prišli samo dve uri prej, se vam ta napad ne bi posrečil. Dva sta med mrtvimi ali obkoljenimi. Prosim vas, da storite vse, da ju dobimo. Zapomnil sem si njuno obraza, da ju ne bom pozabil do smrti.“

„Prav. Pomagali nam ju boste iskati. Ni vrag, da vsaj enega ne bi staknili. Major Wolf bi ga bil vesel.“

Bogata prosvetna dejavnost na Radišah

V petek 16. februarja je bil pri Traverju na Radišah redni občni zbor Slovenskega prosvetnega društva „Radiše“, katerega se je udeležilo okrog 40 prosvetašev. Predsednik Šimen Wrulich je pozdravil navzoče, med njimi tudi predsednika Slovenske prosvetne zveze Hanzija Weissa.

Na občnem zboru so izvolili tudi

Zveza slovenskih žena

V a b i l o
na

OBČNI ZBOR
ZVEZE
SLOVENSKIH ŽENA

v četrtek 8. marca 1973 ob 13. uri v Dijaškem domu ŠSD v Celovcu, Tarviser Straže 16. Ob tej priložnosti bomo proslavile tudi mednarodni praznik žena.

Vabimo vas, da se občnega zbora zanesljivo udeležite.
Odbor

V a b i l o

na uprizoritev veseloigre
Carla Goldonija

SLUGA
DVEH GOSPODOV

v nedeljo 4. marca 1973 ob 11.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli.
Prijatelje prešernega smeha vabi k številni udeležbi

farna mladina
iz Železne Kaple.

Wrulich, Hanzej Hribernik, Nužej Pisjak, Neži Povše, Anica Lampichler, Foltej Tolmajer in Andrej Lampichler; kot pregledovalca računov pa Hanzej Woschitz in Nužej Tolmajer.

Po predsednikovem poročilu in nagovoru je Nužej Tolmajer kot dosedanji tajnik poročal o nič manj kot 56 prireditvah in akcijah, pri katerih je radiško društvo sodelovalo v zadnjih šestih letih. Tudi to dejstvo moramo gledati v pravi luči. Znano je, da daje tujski promet v gotovih krajih pobudo za folkloristično in pevsko ali ljudsko-umetniško delovanje raznih prosvetnih društev. Seveda se prosvetna društva vsepovsod rada poslužujejo priložnosti, ki se jim nudijo s strani tujskega prometa. Na Radišah tega doslej še ni bilo in tisto bomo dvorano pri cerkvi napolnjuje ob raznih prireditvah skoro izključno le domače občinstvo. Zato moramo

tembolj ceniti to visoko število prireditiv. V zvezi s tem tudi lahko ugotovimo, da je prav to živahno delovanje Slovenskega prosvetnega društva „Radiše“ doseglo svoj vidni cilj v dejstvu, da je tudi ob silno neugodnih kriterijih bila bivša občina Radiše ena izmed tistih redkih, v katerih so bili dvojezični krajevni napisi predvideni za vse vasi. Gotovo je tudi pri radiškem društvu marsikaj treba obnoviti in poživiti. Z zadovoljstvom pa lahko ugotovimo, da bi bili lahko zadovoljni, če bi po vsem Koroškem — tudi po krajih, ki niso samo 10 kilometrov oddaljeni od Celovca — bila slovenska beseda še tako živa, kot je na Radišah.

Od nove občine Žrelec, v katero smo zdaj vključeni, pa upravičeno pričakujemo, da pusti Radišam v veliki meri kulturnopolitično „avtonomijo“, da bodo Radiše lahko ohranile svoj obraz tudi še naprej.

Smučarski izlet naših planincev

Slovensko planinsko društvo v Celovcu je minulo nedeljo izvedlo smučarski izlet na Bleščečo planino, kjer stoji slovenska planinska postojanka „Koča nad Arihovo pečjo“. Izleta se je udeležilo lepo število planincev. Pristop na planino ni bil lahek za tiste planinke in planince, ki svojih smučih niso imeli opremljenih s psi ali s snežnimi krplji. Tako so morali bilčovski planinci zadnjo četrtino poti, skozi grapo Reko in strmi Humberk do kolen globoko gaziti mehki sneg na planino. Tudi tokrat je bil med izletniki naš neumorni in žilavi 74-letni Jožko Miklavčič, ki je kljub letom junaško ubiral — opremljen s snežnimi krplji — pot na planino. Mladi alpinist in smučar Kuhnke iz Svaten je prvi prispel v kočjo, zakuril peč in štedilnik in pripravil vroč čaj. Ko smo prišli iz gozda na planino in zagledali našo planinsko kočjo in dimnik, iz katerega se je valil beli dim, smo hitro pozabili na trud in napor, ki smo ga imeli z vzponom.

Po okrepljenosti smo se predali uživanju razgleda, saj je bil čudovito lep sončen dan. Nudil se nam je razgled od Golice (Koralpe) preko Svinje planine, Krških Alp, Visokih Tur pa do bližnjega Dobrača, ki zapira razgled proti zahodu. Kopasta Komnica na jugu nas je vabila, da jo kmalu

obiščemo, na vzhodu pa nam gozdnata Gračenca zapira razgled proti Obirju in drugim karavanskim vršcem, kar pa seveda ni nobena nesreča, saj se je treba samo povzpeti na njen vrh oziroma dolgi greben, ki je oddaljen komaj pičlo uro od kočje in odpre se svet poln vrhov, grabnov, grap naših ljubljenskih domačih Karavank.

Ko smo se naužili razgleda, smo jo mahnilo na smučanje. Sebe oblaki, ki so se začeli kopičiti na zahodu nad Dobračem in zaton sonca za Komnico, ki je občutno ohladil ozračje, so nas opomnili, da je treba misliti na povratek v dolino. Vožnja proti Kopanjam, kjer smo imeli naše avtomobile, je bila zanimiva, saj je vsakdo izmed nas naredil večkrat poznanstvo s snežnim elementom. Kljub temu smo bili veseli in srečni, kakor le morejo biti ljudje, ki ljubijo naravo in hočejo vsaj nekaj narediti za svoje zdravje.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu bo naredilo še več turnih izletov v zasnežene gore. Za takšne izlete pa ni potrebna samo ustrezna smučarska oprema, temveč tudi poznavanje zimskih nevarnosti, kot so snežni plazovi, mraz, megla itd. V mesecu marcu se bomo povzpeli na Obir. Točen datum izleta bomo zvedeli iz obeh slovenskih tednikov.

BESEDA BRALCEM IN NAROČNIKOM

Z današnjim izvidom „Slovenskega vestnika“ ste prejeli poštno položnico za vplačilo naročnine. Položnica je povezana s prošnjo, da poravnate naročnino, ki je res malenkostna v primeri s skrbmi in trudom, ki ga je treba vložiti v eno samo številko lista; znaša letno samo 60 šilingov. Vse tiste naročnike, ki so s plačilom naročnine v zastanku, vljudno prosimo, da bi se poslužili položnic in poravnali naročnino za nazaj in za tekoče leto.

Slovenski vestnik prihaja k vam točno kot zaželjen gost in vas redno seznanja z najnovejšimi političnimi, gospodarskimi in kulturnimi dogodki doma in v svetu. Tako poskuša kar se da vsestransko spremljati in usmerjati življenje naše narodne skupnosti na Koroškem. Zato prosimo naročnike in bralce, da s poravnavo naročnine izpričajo Slovenskemu vestniku zvestobo ter prispevajo svoj delež, da bo v bodoče lahko še bolj uspešno opravljal svojo važno in odgovorno nalogo v našo skupno korist.

Vsem tistim, ki so naročnino že poravnali, pa se zahvaljujemo za njihovo uvidenost in zvestobo. Imamo še prošnjo do bralcev, da bi pridobivali nove naročnike. Tudi število naročnikov odloča o vsebini lista; čim večje bo, tem večji bo krog sodelavcev, s tem pa bogatejša tudi vsebina lista.

Pomagajmo torej vsi skupaj, da bo Slovenski vestnik glasilo nas vseh!

Uredništvo in uprava

V Mariboru je umrl naš rojak Peter Močnik

Pred nedavnim je po krajši mučni boleznii v Mariboru umrl naš rojak Peter MOČNIK, šolski nadzornik v pokouju. Bil je zaslužen prosvetaš, pedagog in navdušen čebelar. Svoje plodno življenje je posvetil delu za narod in ohranitev slovenske besede na Koroškem.

Peter Močnik se je rodil 17. 2. 1887 v Strpni vasi pri Šmihelu. Osnovno šolo je obiskoval v Šmihelu. Ker je bil zelo nadarjen, so ga starši dali na učiteljske v Celovec. Po maturi je bil učitelj najprej v Kotljah, pozneje pa v Št. Petru na Vašinjah, kjer je postal nadučitelj. V Št. Petru

je prevzel tudi mesto občinskega tajnika. Imel pa je glavno zaslugo, da so pri občinskih volitvah zmagali Slovenci. Razen tega je ustanovil „Pevsko društvo Lisna“, ki je nastopalo na raznih prireditvah in postalo buditelj slovenstva v tem okolišju.

Zaradi narodne zavednosti so ga avstrijske oblasti leta 1914 prestavile v Flattach v Melski dolini. Pa tudi tam ni počival. Začel je zbirati za Slovence zelo zanimivo gradivo: ime na krajev, naselbin, reber, potokov, njiv in hiš, ki so še danes neizpodbiten dokaz, da so Slovenci nekdanj naseljevali Melsko dolino do Velikega kleva (ves dragoceni material so mu odvzeli Nemci, ko so ga leta 1941 izselili v Bosno).

Po razsulu avstrijske monarhije leta 1918 se je vrnil v Pliberk, kjer je dobil upraviteljsko mesto na tamkajšnji ljudski šoli. Po nesrečnem plebiscitu leta 1920 se je moral umakniti v Jugoslavijo. Leta 1941 ga je nemški okupator z družino vred izselil v Bosno. Po osvoboditvi leta 1945 se je z družino vrnil v Maribor, kjer je kmalu nato kot šolski nadzornik odšel v pokoj.

Peter Močnik je do zadnjega z zanimanjem spremljal boj koroških Slovencev za dosego narodnostnih pravic, zajamčenih v avstrijski državni pogodbi.

Ob odprtem grobu se je poleg številnih sorodnikov, znancev in prijateljev poslovilo od pokojnika pevsko društvo upokojencev, ki mu je zapelo v zadnje slovo pesmi: Rož, Podjuna, Zila ter Nmač čez izaro.

Slovensko prosvetno društvo
„Radiše“ vabi na

PUSTNO
PRIREDITEV

v nedeljo 4. marca 1973 ob 14.30 uri v dvorani pri cerkvi na Radišah.

Na sporedu deklamacije, nastop domačih godcev ter veseloigre „LAŽI-ZDRAVNIK“. Prepričani smo, da se boste našemu vabilu odzvali in prišli na veselo pustno prireditev, kajti tokrat bodo prišli na račun vsi, ki jim je humor in smeh pri srcu.

O d b o r

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

Napotila sta se med redko drevje in nato v šlabno opazovalnico pod skalovjem, k poveljujočemu majorju.

Med poljo je Luks pravil stotniku, da je bil dežurni in da sta vosovca na srečo naletela nanj. Vsak njun ukrep pa bi bil prepozno, ker je mehanizem poraza deloval nezmožljivo. Dosegel je, da so potegnili v sklop brigade celo tisti bataljon, ki bi bil drugače ostal zunaj okolitve in lahko udaril napadalcev v hrbet. Stotnik je poslušal, kimal z glavo, kadil in preudarjal. Boj pod skalovjem se je nadaljeval zdaj že z manjšo srditostjo. Brigadno jedro je še vedno branilo dostop k čerovju. Tudi posamezne skupine so še streljale. Gorski lovci so streljali nanje iz spošljivih razdalj in jih zadrževali v skalah. Sonce je pripekalo in skalovje je bilo razbeljeno.

Medtem ko je agent Luks razlagal poveljujočemu majorju namere brigadnega vodstva in kazal na zemljevidu verjetnostne poti umikanja razbitih skupin proti Krnskemu jezeru, se je stotnik spet spomnil na svojo skupino. Otožno se je zazrl proti vrhovom Rdečega roba.

3

Molčeči, vase zamaknjeni Tirolec poročnik Teichner je bil s svojimi možmi že nekaj ur v skalovju. S petimi navezami po tri može so skušali premagati zadnji, skoraj navpični kamin pod vrhom. Plasti kamenja so postajale rdeče, globina pod njimi se je večala, kupola sinjega neba se je razširila. Z njo je rastlo upanje, da bodo brez nezdode stopili na trdna tla, čeprav so bile v skalah težave z vsakim metrom večje.

Zgodaj zjutraj so bili prispeli pod severozahodno ostenje, kjer so se razdelili v dve koloni. Z najboljšimi — s svojimi asi, kot jih je imenoval — se je odpravil Teichner v steno, z drugo kolono pa je odšel feldvebel Werther

po stezi, ki je bila vrisana tudi na zemljevidu, proti prelazu v smeri Bogatina. Nameravali so zasedi prehode po škarnem grebenu med Krnom in Rdečim robom. Oboroženi so bili s kratkimi, lahki puškami visokogorskih lovcev, poročnik in vodnik Hiegel pa sta nosila ostrostrelki. Wertherjeva skupina je imela tudi štiri strojnice MG 42.

Teichner, ki je imel o vojni športne, pravzaprav viteške nazore, je čutil v tveganem podvigu dvojen užitek: mamila ga je slast boja s krušljivim, za plezanje ne pretežkim, toda nevarnim ostenjem, združenim s pričakovanjem uspeha v pravem visokogorskem spopadu, o kakršnem je sanjal že vso vojno. V mladih letih ga je navdušil Trenckerjev film „Dolomiti v plamenih“. Zato si je močno želel vojne v gorah, kjer se je boril tudi njegov oče, gorski vodnik. Vsa vojna leta ni imel priložnosti, da bi se boril v golih skalah, kjer je bil doma, kjer mu je pela duša ob dotiku rok z mrzlo gmoto kamenja. Navpičnost — to je bil svet njegovih sanj. Plezal je na čelu. Vzpenjal se je lahkotno, elegantno in varno. Z občutkom gorske živali je odkrival smer med kamini in policami ter se izogibal previsov.

Stena mu je pomenila več kot ženska. In vendar ga je tokrat prevarala. Po dolgi, korististi grapi so jim zaprli pot gladki, trebušasti previsi. Že nekaj ur so bili v hladu senčnih prepadov, vtem ko se je gorovje kopal v soncu. Odmev boja je prihajal do njih kot grozeča nevihta. Vtem ko so pridobivali pri višini, so izgubljali pri času.

Pod steno je bil dejal vojakom: „Kjer je volja, tam je pot. Koder bom šel jaz, boste šli tudi vi.“ Verjeli so mu, saj so preživeli z njim dosti tveganih ur. Toda pod vrhom se jih je polasčal nemir in začeli so dvomiti. Proti koncu se je kamin previsno stegnil nad prepado, pod njimi so se razgrinjale rjuhe smrti. Poročnik Teichner ga je naježil s klini. Udarci kladiva po železu so razglasili po ostenju, da se tu pod vrhom dogaja nekaj usodnega. Poročnik je

z izpostavljenega mesta pogledal navzdol in revnil z glasom roparske ptice:

„Kdor ne bo preplezal, naj pogine!“

Potem je prvi naskočil previs in ga premagal. Zasopel se je oprjel za raz in naslonil čelo na mrzlo skalo. Tedaj pa je na zahodnem grebenu zaropotala strojnica in odjeknilo je nekaj strelav.

„Prepoznil“ je siknil.

Tesnoba se mu je spremenila v grozo. Umikajoči se so navalili na Wertherja. En sam strelec, ki bi zataval na rob, jih lahko sklati kakor vervece z drevesa. Strah mu je podeseteril moči. Ni izgubil prisotnosti duha. Izplezal je in takoj za njim vsa njegova naveza. Od vrha jih je ločil samo položen grušč. Naslednjo trojko so potegnili čez previsno mesto z vrvmi. Pod nogami se jim je krušilo kamenje in frčalo v brezna ter treskalo po čeladah tistih, ki so se vzpenjali. Enega je ranil oster okrušek, da je brez moči obvisel ob steni.

„Kdor upa, zmaguje,“ si je mislil Teichner in takoj pogl vodnika Hiegla z njegovimi na vrh. Kmalu za njim se je povzpeli tudi poročnik. Začuden je obstal na vrhu Rdečega roba, kjer je zveržena črta ločnica streljaj daleč delila nebo od zemlje in varna tla od prepadov. Mizasti rob je bil razjeden od tisočletij, razbit od strel, kamenje pa je bilo tu in tam pokrito z lišaji in mahovi. V daljavah pod vzvalovanim hribovjem se je razprostirala modra ploskev morja.

Niso imeli časa za razgledovanje. Vzpeli so se h koritom grap, ki so vodile na vrh z obeh strani, in zavzeli položaje pred široko kotnjo, ki se je vlekla od čeri proti Krnu. Po široki globeli je bilo razsuto odkrušeno skalovje. Zagledali so raztepeno kolono, ki se je vlekla proti vrhu.

Poročnik je izstrelil zeleno raketo naravnost proti soncu, kot bi izzival samega boga. Poletela je v loku in utonila

Tradicionalni ples slovenske gimnazije v Kolpingovi hiši v Celovcu je bil mogočna manifestacija mladine, ki nam je vsaj za nekaj časa odstranila bojazen za slovenski naraščaj na Koroškem. Obe dvorani sta bili polni veselo razpoloženih dijakov višjih razredov slovenske gimnazije v Celovcu, njenih absolventov in drugih mladih ljudi, pa tudi staršev in prijateljev naše srednješolske mladine, tako da lahko

trdimo, da je bil ples slovenske gimnazije popoln uspeh.

Prireditelji so bili maturanti in združenje staršev. Levji delež pri pripravljanju so seveda opravili maturanti obeh razredov. Za letošnji ples so pridobili za sodelovanje dva priznana ansambla — „Poskočne Rožane“ in „Bendžo“ iz Ljubljane, tako so lahko prišli na račun vsi obiskovalci posrečene prireditve, saj so imeli na voljo tako moderno kot narodno glasbo.

Kakor po navadi so bili na plesu zastopani prebivalci vseh treh dolin — Zilje, Roža in Podjune — seveda je med obiskovalci prevladovala mladina. Plesa so se udeležili tudi jugoslovanski generalni konzul Bojan Lubej s soprogo, deželni poslanec Hanzej Ogris, vodja manjšinskega šolskega oddelka Rudi Vouk in predstavniki organizacij koroških Slovencev.

Na letošnjem plesu gimnazije so brhke dijakinje prodajale rdeča papirnata srčka. S prodajanjem teh srčkov so naši dijaki, poleg prostovoljne vstopnine, imeli možnost priti do denarja, ki jim bo koristno služil, ko bodo načrtovali maturitetno slavnost in več dni trajajoče potovanje.

Vsekakor je letošnji ples slovenske gimnazije dobro uspel in bo slehernemu obiskovalcu ostal v prijetnem spominu.

Nagrade za kulturo

Pred nedavnim je dežela enajstim koroškim umetnikom s področja likovne umetnosti, literature in glasbe podelila delovne štipendije, ki naj služijo pospeševanju kulture na Koroškem. Med nagrajenci je tudi slovenski pesnik Andrej Kokot iz Celovca.

Štipendije za likovno umetnost v višini 15.000 šilingov so prejeli Angelika R. Kaufmann (grafika), Hans Bischoffshausen (slikarstvo), Heinz Glawischnig (kiparstvo), Othmar Jandl (kiparstvo) in Maina Schellander (grafika) iz Bilčova. Za glasbo so podelili štipendije v višini 10.000 šilingov Güntherju Antlesbergerju (skladbe), Helmutu Wildhaberju (petje) in Ingomarju Rainerju (orgle); za literaturo pa Antonu Fuchsu (roman), Ingeborgi Pacher (lirika) ter slovenskemu pesniku Andreju Kokotu.

Andreju Kokotu še posebej čestitamo in mu želimo še nadaljnjih uspehov pri pesnikovanju.

Neortodoksna misel o Kantati

Na samem začetku: Gallusov zbor pod vodstvom Jožka Kovačiča je pel čisto, impresivno. Solisti Kampuš, Schuster in dr. Zerzer prav tako. Trobentarji so prikazali profesionalno virtuoznost.

In vendar je kantata „Ustoličenje karantanskega kneza“ (Hotimira) z besedilom Zdravka Novaka (Lovra Kaslja) in glasbo Franceta Cigana najimpozantnejši kulturni nesporazum, ki so ga kdaj slišala koroška narodno zavedna ušesa: kakor je skladba glasbeno veličastna, z zborom, trobili in solisti prava missa solemnis koroških Slovencev, tako njen libreto nima zveze z naslovom skladbe.

Nisem se mogel vzdržati v radostno prepevanje „naroda celotnega“, ker sem iz zgodovinskih virov (kajpada tudi po načelu pesniške svobode) prepričan, da se je bavarski vazal Hotimir poganskim svojim karantanskim prednikom bolj vsilil in se na tisti kamen bolj prikredel, kot pa z glorio viktorigo nanj sedel, saj so se moji predniki pod njegovim vojvodovanjem dvakrat (zaman) uprli, se po njegovi smrti tretjič vzdignili in uspeli. Premagali so krščanske nasprotnike in za nekaj let pognali iz dežele vse tuje in domače duhovnike. Premagani kristjani so potem iskali pomoči pri Bavarcih in prišli — že pod Volkunom, Hotimirovim naslednikom — končno spet na oblast. A premožnejši starejine, župani, so se še pod knezom Inkom upirali in jih je ta zmerjal s „poganskimi psi“, dokler se niso dali krstiti.

To obdobje nikakor ni idilično, krščansko lirčno, pač pa kruto dramatično, zato se v kantato nisem mo-

gel vzdržati. Seveda tudi zastran Prešernovega Krsta pri Savici ne. Torej manjka v kantati zbor oboroženih vojščakov, pajdašev vazalovih, in zbor predstavnikov žup, ki so stregli Hotimiru po življenju že pri samem ustoličenju.

Če človek vse to upošteva, se pravi naš minimalni domači narodni feudalizem z visoko ceno vred za našo vstopnico v kulturno Evropo, bi morali končno (ravno koroški Slovenci) uvideti, da je to zgodovinsko obdobje sicer omembe vredno, ne pa umetnostnega upodabljanja. Kar o njem vemo, je zgodovinsko usodno za naš nadaljnji politični razvoj. Te usodnosti pa cel orkester pibal ne spremeni, narobe: spričo zgodovinskih dejstev se tekst te kantate ne more ubraniti očitka, da je otročji, narejen pač ad usum Delphini, ad usum ecclesiae militantis — pač, da se kar cedi od cerkevne patosa. Da pustimo Boga pri miru, ki „naj ga hvalijo vsa vladarstva, ki v Karantani vladajo“ (pa menda ne tudi bitlarja in hajmatdinšt?). Škoda. Predvsem za iskreno dobro voljo.

Naša slavna narodno spodbudna zgodovinska obdobja so druga: naš je krvavi punt, naše je ropanje Turčije, naši so selski obglavljeni in še kaj. Tu bi morali vpreči koroški Slovenci svoje ustvarjalne umetniške sile, kajti samo to more biti za naše bodoče rodove na Koroškem spodbudno, koristno.

To pa ni očitke skladatelju Ciganu. Vsak kakor ve in zna. In kakor more.

Janko Messner

Zidarji naj bi zidali hiše ne pa vzgajali mladino

da je bilo prej enkrat na Koroškem veliko bistre vode in tudi veliko Slovencev, zdaj, ko ni več veliko bistre vode, pa...

Pustimo tako filozofiranje in se raje povrnimo k doživljanju, ki jih je imel dotični pri pobiranju podpisov. Pravi, da med tamkajšnjim prebivalstvom že dolgo ni bilo več take medsebojne povezanosti, kakor se je pokazala zdaj, ko je enotnost dežele spet ogrožena, ko je Koroška v nevarnosti, ker še ni izvedeno ugotavljanje manjšine. Toda ta dežela (o kateri prizadeveni upokojenec pravi, da je tako tolerantna, da niti misli ni mogoče o diskriminaciji kakega Slovenca) po njegovih zagotovilih ni le „enotna“, ampak je tudi „zastrašena“. Strah je že vedno imel velike oči, znotraj pa je bil votel. Člani SPÖ so se — kakor pravi omenjeni pobiratelj podpisov — bali svojih funkcionarjev in niso podpisali; neki abwehrkämpfer se boji, da ga bodo odgnali „Titovi partizani“, če bi podpisal; drugi se bojijo tujih delavcev, so v strahu za svojo rento ali pa jim poklic ne dovoljuje, da bi podpisali. Do podpisov torej res ni bilo tako enostavno priti in je zato povsem razumljivo zagotovilo zbiranja podpisov, da

ne bo izdal imen tistih, ki so podpisali zahtevo po ugotavljanju manjšine — ne bi jih hotel spraviti v nevarnost, kajti — tako pravi — živimo že v diktaturi in ne več v demokraciji.

Ugotovitve in trditve tega za blagor domovine tako zavzetega upokojenca so tako gorostasne, da se mora človek ob zavesti, da gre pri njem za nekdanjega šolnika, res zaskrbljeno vprašati, kakšna mora biti mladina, ki je bila zaupana takim „vzgojiteljem“. Tukaj se pač ni treba čuditi, če tudi doraščajoči rod še naprej mlati že zdavnaj premlaćeno slamo, pobrano na smetišču nespravljivega šovinizma. Bolje bi bilo, če bi si taki ljudje svoj poklic izbrali po svojem imenu, kajti tudi najslabši zidar ne more napraviti tolikšne škode, kot jo lahko napravi najboljši učitelj, če mladim ljudem vlija trup nacionalizma in nestrpnosti.

M. L.

OPOMBA UREDNIŠTVA:
V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo od bralcev našega lista. Pri tom pa izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi člane in prijatelje v nedeljo 4. marca 1973 na smučarski izlet na planino

KLADJE POD GOLICO

Zbirališče ob 8. uri zjutraj pred železniško postajo v Področici. Pot na 1120 m visoko planino Kladje pelje skozi Medvedji dol (Bärental) in zavije pod severnimi strmimi Kleka (Petelina) proti vzhodu. Do samotne planine pelje široka tovarna cesta, ki je seveda zasnežena, vendar nudi ob povratku več kilometrov dolg spust s smučmi v dolino. Smučarji naj imajo po možnosti smučni opremljene s psi ali pa namazane z voskom za vzpefine.

Planinci smučarji iskreno vabljeni Odbor

Katoliška mladina dekanij Pliberk in Dobrla vas vabi na

PLES MLADINE

v petek 2. 3. 1973 ob 20. uri pri Šoštarju v Globasnici. Zabavali vas bodo Šmihelčani „Belamis“ in „Veseli študentje“.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na uprizoritev veseloigre

ZARES ČUDEN PAR

v nedeljo 4. marca 1973 ob 14.30 uri v farni dvorani v Pliberku.

Ljubitelji odrske umetnosti, zdravega humorja in veselega smeha prisrčno vabljeni. Odbor

Vabilo na igro

SVOJEGLAVČEK

v soboto 3. 3. 1973 ob 19.30 uri pri Šoštarju v Globasnici, v nedeljo 4. 3. 1973 ob 14.30 uri v farni dvorani v Dobrli vasi, ob 19.30 uri pri Voglu v Št. Primožu.

Igra farna mladina Dobrla vas

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

v prepadih ter splašila jato črnih ptic. Naznanila je smrt vsem, ki se bodo prebijali čez to skalovje. Njegovi so z roba že streljali na kolono, ki so jo imeli v kotanji kot na dlani. Poročnik jih je pustil, sam pa se je odpravil na drugo stran, kjer so s polic prepadnega ostenja držali strugi. Previdno je pomolil glavo čez rob in prisluhnil trkljanju kamenja. Precej globoko spodaj je na polici zagledal nekaj partizanov, ki so prečkali ostenje. Zaradi streljanja na robu so se hoteli vrniti, toda polica je bila ozka, pod njo je zijala praznina. Pomeril je prvega v hrbet in pritisnil.

„Čudovito,“ je dahnil, ko je mož zakrtil z rokami in izginil v prepadu. Počakal je, da je telo globoko spodaj zabobnelo v skale, šele potem je v posvečeni napetosti ustrelil še druga dva, ki mu nista mogla uiti. Ob tem nenakopravnem boju mu je v zmagoslavni občutek kanila grenka kaplja.

Čez nekaj minut so zlezli na vrh vsi njegovi in rešili tudi tistega, ki ga je udaril kamen. Razporedili so se po vsem grebenu in kakor lovci na divjad čakali na raztepene skupine, ki so zašle v past. Iz globeli so večjo skupino, ki se je branila in streljala nazaj, podili od skale do skale proti škarjastemu prehodu, kjer jo je čakal Werther. Šele na vrhu jo je obsul z ognjem. Nekaj nesrečnikov je pobil, druge pa so polovili in se spet potuhnili.

„Zelo dobro, Werther! To je pravi pajek,“ je dejal sam pri sebi Teichner, ko ga je opazoval skozi daljnogled. Videl je, kako vežejo ujetnikom roke in drugega za drugim vlačijo za greben.

Čez čas se je Teichner naveličal igre mačke z mišjo. Vdor v Cerknjo mu je pomenil veliko tveganje in boj v vojaškem smislu. Prav tako je bil vzpon za hrbet časti vredno dejanje. Pobijanje nemočnih pa se mu je uprlo. To se mu je zdelo okrutno. Okrutnost pa je lastnost bojazljivcev. Njemu nikoli ni bilo do tega, da bi bil junak pred drugimi.

Vedno je hotel blesteti le sam pred seboj. Z njegovimi uspehi so se kitili stotnik, pasji dreser in še mnogi drugi, ki so ljubili sebe bolj ko tveganje.

Sonce je tako pripekalo, da mu je v sencih kljuvala bolečina in so mu po obrazu polzele debele kaplje potu. Nenadoma ga je obšla nora želja. Spustil se je v ostenje na kamnit nos, ki je štrlel nad prepade in gospodoval nad praznino daleč naokoli. Njegovi so ga samo gledali. Nihče mu ni ugovarjal, saj so bili navajeni slepo občudovati njegovo drznost. Ko se je znašel na robu skale, ki je molela iz stene kot ladijski kljun, ga je obšel božanski občutek moči. „Živi nevarno!“ je bilo njegovo geslo. Med zemljo in nebom je s svojo precizno puško gospodoval nad policami kakor zla usoda. Trdno se je oprjel skale. Zlepil se je z njo... in odjeknilo je nekaj rezkih strelcev njegove puške, ki jim je sledilo bobnenje padajočih teles in sproženega kamenja.

Skalovje je onemelo. Živa duša se ni premaknila. V Teichnerju pa je prekipela življenjska sla. Zajodlal je. Njegov prešerni krik je zavaloval od stene do stene in polzel vse do sedla, kjer sta se stikala rogova gore. S sedla se mu je oglasil stotnik. Teichner je bil neznanstvo vesel, ko je prepoznal njegov zategli odmev, ki se je hahljal nad prepadi:

„Du bist ein trou — ou — ou — ou — tl
trou — ou — ou — ou — tl
trou — ou — ou — ou — tl...“

„Vražji stotnik,“ je pomislil Teichner. Spet ga zafrkava, kot bi vedel, da je iz same objestnosti zlezl na ta prekleti kljun. Kot bi se bal zanj, da bo strmoglavil in da bo potem moral sam tako tvegati, če bo hotel ubraniti ugled enote. Toliko da ni v zmagoslavnem opoju izgubil ravnotežja. Tedaj mu je vse telo prešinila svarilna iskra. Dovolj je izzival. Iz dna prepadov se je lahko pripeljala kakor

listje v vetru jata kavk. Slišal je žvist njihovih kril, obletaval so ga v smelih krogih in razdražljivo čivkale. Ni vedel, ali slutijo kri ob pojedini, ki jim jo je pripravil, ali se vesele in čakajo, da bi še on zdrsil v prepad. Samo za hip se je zamaknil v njihovo norčavo vreščanje.

In prav ta hip je nekje globoko spodaj, kjer je bil enega partizana podrl, drugi pa je izginil za robom, rezko odjeknil strel. Kriknil so prepadi, in zakrohotalo se je ostenje. Nebo je zažarelo, iz daljav je priplesalo krdelo rdečih sonc, vrtečih se v divjih kolobarjih. V prsih mu je zaorala bolečina, kot bi ga predrlo mogočno kopje. Roka, ki se je držala skale, je popuščala. Prekletstvo težnosti ga je vleklo v prepad. Najprej je spustil puško. V nekaj sekundah je premerila globino in udarila v skale. Razbila se je v treščice, steklo daljnogleda pa v tisoč drobcev. Še nekaj časa se je držal, potem pa je zdrsil po zlovaščem kljunu... in zaman grabil z roko, ki se mu je odrgnila do kosti. Z zamolklim krikom je padel v praznino.

Kavke so zavreščale in se razbegnile, kot bi padel mednje orel. Potem so zasvedrale za njim med prepade in se izgubile med čermi, ki so bile nazobčane kot stara polmljena žaga.

Feldvebel Werther je poslu zvedel za poročnikovo smrt. Obšla sta ga žalost in malodušje. Poročal mu je Hiegel, ki je prevzel poveljstvo. Rumena koža mu je pordečela v maščevalni sli. Na škarjastem prehodu je pustil samo nekaj mož s strojnico. S preostalimi pa se skupno z ujetniki povzpeli po položnejšem grebenu na Rdeči rob. Sončni sij je že umiral za gorami, iz prepadov se je plazil modrikast mrak. Takoj je napotil dve navezi na kraj poročnikovega padca. Sam je bil preslab plezalec, da bi se, čeprav zavoran, spustil tja, kjer je končal nori poročnik.

Iz prepada, kamor so spustili enega od najboljših po-

Kakšen dom potrebuje otrok?

Tako se mnogokrat vprašujemo, ko želimo približati otroku dom; posebno tedaj, ko čutimo, da se otrok odmika od njega, da želi oditi stran. Največkrat je to v dobi pubertetnega zorenja, v času najhujšega vrenja in rasti mladega človeka.

Lahko bi našli več vzrokov za odhod mladih ljudi z doma: nov oče v družini, zapostavljanje otroka pred drugimi, večni spori med starši in otroki, ki se stopnjujejo v nedogled, skrajna zanemarjenost doma, nenehna odsotnost staršev in zavoljo tega dom ni več tisto toplo bivališče in pribežališče...

Poznamo primere, ko prihaja oče pogosto vinjen domov. Sicer ima rad svojega sina, toda kadar je pijan, ga pretepa in otrok že vnaprej zbeži z doma. V doraščajočem otroku se torej prične porajati misel, da ga njegov oče ne mara; kako bi ga sicer vedno pretepal? Potem je tudi razumljivo otrokovo odhod z doma.

Res je, da taki primeri niso osamljeni. Vedno več jih je. Prav zavoljo tega bi se morali vedno bolj vpraševati, zakaj imamo toliko v vedenju motenih otrok. Družba bi morala od takšnih družin zahtevati, da bolj spoštujejo otroke, njihovo rast, da napolnijo otrokom dneve z lepimi in prijetnimi dogodki. Hudi ali prijetni dogodki postanejo namreč v otrokovi duševnosti za vedno in jo harmonično oblikujejo ali pa razbijajo.

Malo je danes družin, ki bi se tega zavedale. Čas, sodobni čas je storil svoje. Ob delu, nenehni boju za vedno višjo življenjsko raven, izgublamo čas, ki bi ga morali notranje umirjeni in preudarni nameniti mladim ljudem. Tako smo v ravnanju z otroki živčni in naše izražanje je vse prej kot lepo. Ob otrokovih neuspehih robnimo in smo prepričani, da smo že s tem opravili vse vzgojno poslanstvo. Nič se ne zamislimo ob dejstvu, da smo pravzaprav primitivni v svojem početju, pričakujemo pa od njega celo čudežev.

Na srečo pa so tudi domovi, kamor se mladi ljudje radi vračajo. Kakšni so? So popolni? Takšnih ni. Toda urejeni domovi imajo v sebi nekaj, kar nenehno priteguje mladega človeka. Čisti so, urejeni, topli, z ljubeznivimi staršema, ki otroka poslušata, kadar ju prosi za to, mu svetujeta in pomagata s pametnimi in življenjsko treznimi nasveti. V takšnih domovih se otroci počutijo dobro, varne, srečne ob toplini, ki jo izžareva domača hiša.

Če pa starši nimajo časa za otroka in njegove težave, postane dom mrzel, oduren, tuj. Vprašajte mlade ljudi, pritrjdi bodi! Če čutijo v odraslem človeku bitje, ki jim je voljno pomagati, bodo zaupljivi, iskreni, prijateljski. Komu naj sicer zaupa človek v letih, ko se oblikuje, zori? Seveda pa ne smemo biti vsiljivi, ne smemo drezati v sleberno, še tako droben otrokovo čustveno doživljanje. V starših naj otroci čutijo zrelo in preudarno osebnost, ki skuša razumeti prav vse in se mu nikoli ne posmebuje. Z enim samim posmehljivim gibom ob otrokovem storjenem dejanju moremo napraviti ves ugled, ki smo ga dolgo gradili.

Otrok je za krivice preveč občutljiv. Mogoče bo prav naše zrelo ravnanje, ki upošteva otrokovo razvojno stopnjo, pripomoglo, da dom za otroka ne bo enolična puščava. Topel mora biti, da mu bo pomagal premagati vse mrzle sapa, ki ga bodo doletele v življenju.

Življenje srčnega bolnika

Različni so vzroki srčnih obolenj, prav tako so različne tudi terapije, ki jih zdravniki predpišejo vsakemu konkretnemu primeru posebej. Toda nekaj pravil, po katerih naj bi se ravnali vsi srčni bolniki, vendarle je.

Nimajo prav fisti, ki mislijo, da hoja, delo in šport — omejena seveda — škodijo lažjim srčnim bolnikom. Nasprotno — zdravniki so že marsikateremu bolniku priporočali tak način življenja in prav bi bilo, če bi se ravnali po njegovih navodilih. Pretirano varovanje srca ima namreč prav nasprotni učinek.

Težji srčni bolniki pa morajo seveda varovati in smotrno koristiti svoje moči. Prav je, da vedo, da je lažje prehoditi daljšo pot počasi kot pa kratko hitro. Težji srčni bolniki torej ne bi smeli teči, tudi če bi bilo le kratek čas. Pri hoji v prvo nadstropje porabimo prav toliko energije, kot če prehodimo kilometer dolgo pot! Zene, ki so bolne na srcu, tudi tega ne bi smele pozabiti, da je gospodinjstvo težko delo.

Srčni bolniki bi morali imeti miren spanec, če pa ga nimajo, naj zaprosijo za pomoč svojega zdravnika.

Tudi pri prehrani bi morali biti nadvse previdni. Bolje je, da jedo pogosteje, kot pa da se morda dvakrat na dan najedo do sita. Hrana naj vsebuje malo soli; jedila pa naj previdno izbirajo tudi tisti bolniki, ki so nagnjeni k debelosti. Jedo naj hrano majhne kalorične vrednosti, zelenjavo, sadje itd. Tudi kadiljo naj zmerno.

Od športov je najprimernejša pasivna gimnastika, torej v ležečem položaju, priporočajo pa tudi blago masažo v smeri venozne cirkulacije. Lažji bolniki naj bi se bavili tudi s plavanjem, sprehodi in sobno gimnastiko.

Srčni bolniki bi se morali o zdravljenju in načinu življenja temeljito posvetovati s svojim zdravnikom. Le-ta bo zdravljenje prilagodil njegovemu primeru in mu s tem vsaj olajšal, če že ne odpravil, številne nevšečnosti, ki so posledica njegove bolezni.

Kako očistite in ponudite ananas

Naše trgovine prodajajo še malo znano južno sadje — ananas. Mnogi bi ga kupili, toda ne vedo, kako je treba z njim ravnati. Ananas je zelo dobro in osvežilno sadje, katerega okus ni ni malo podoben kakemu drugemu sadju. Lahko ga servirate pred kosilom, da spodbudite z njim apetit, v sadni solati ali pa kot okras na kremi oziroma sladoledu.

Najprej ga moramo oprati, potem odrežemo zeleni vrh: plod ananasa držimo z levico, vrh pa z desnico. Da nas ne bi zbadli ostri ananasovi lističi, zavijemo plod v krpo oziroma časopisni papir. Najprej upognimo vrh ananasa na eno, nato pa močno na drugo stran. Tako ga bomo tudi brez noža lahko odstranili.

Na Havajskih otokih postrežejo z ananasom takole: spodnji in zgornji konec ananasa odstranijo, nato pa s tankim nožem obsekajo ananasovo lupino, ki je sedaj debela le 1,5 cm. Nato poltisnejo iz lupine mesnati del ploda, ki ima obliko valja. Mesnati del v obliki valja prerežejo na četrtine, iz vsake izločijo trdo sredico in vsako četrtino presekaajo spet po dolgem na polovici. Potem denejo 8 krljev v pokonci stoječo skorjo.

Najpogosteje oluščimo ananas tako, da mu z ostrim nožem odsekamo dno. Sedaj postavimo ananas pokonci in mu porežemo luske od zgoraj navzdol. Temna očesca odstranimo prav tako kot očesca pri krompirju, sredico ananasa pa izločimo s pripravo, s katero odstranimo jabolčne peške in lupini-

co. Tako olupljeni ananas narežemo sedaj na kosce in ga serviramo.

Sadno solato lahko ponudimo v tako imenovanih ananasovih latvicah. Ananas prerežemo po dolgem na polovico. Polovici ananasa izdobljemo tako, da je ananasova skorja debela nekaj več kot 1 cm. Trdo sredico odstranimo, ananasovo meso pa narežemo na kockice, ki jih damo v vollo skorjo skupaj z jagodami oziroma drugim sadjem, na primer kockički banane ali češnjevimi kompotom. K sadni solati lahko ponudimo še sladko smetano.

Zdravje v kislem zelju

Pređen je človek izumil parni stroj, so jadrnice dolge mesece plule po svetovnih morjih. Posadke so množično obolevale za skorbutom: mornarjem so se v ustih odpirale rane, izpadali so jim zobje, bili so malo-krvni, precej jih je umrlo od oslabelosti. Na dolgih plovbah je bila na ladjah huda stiska, saj je redno zbolel precejšnji del posadke.

Po naključju so odkrili, da sveže kislo zelje zanesljivo preprečuje in zdravi take bolezenske pojave. Potlej so posadke jadrnic jemale na dolgo plovbo mnogo kadi kislega zelja; marnarji niso več trpeli zaradi

skorbuta in njegovih posledic.

Zdaj vsakdo ve, da se skorbut razvije zaradi pomanjkanja vitamina C in da se mu izognemo z uživanjem kislega zelja, zelene paprike, limon, pomaranč, šipka ter z različnimi kemičnimi preparati askorbinske kisline, učinkovite sestavine vitamina C vsebujočega sadja in zelenjave.

Kislo zelje je že dolgo znano in cenjeno kot izvrstno dietno živilo, pri preprečevanju in zdravljenju različnih obolenj pa ga pogosto uporabljamo tudi kot dodatno sredstvo (zaapnelost žil, revma, protin, skorbut in boleznijo jeter). Še poseb-

no se obnese kislo zelje pri ljudeh s kronično slabo prebavo in pri lenivosti črevesja, ker vsebuje razen vitamina C tudi črevesni hormon pospešujoči „cholin“. Ponekod ga cenijo kot varuha pred prehladom, spet drugod dajejo njegov sok otrokom, ki imajo gliste.

Znane so tudi posebne kure, na primer: polovici kilograma svežega kislega zelja primešamo nekaj drobno sesekljane sladke čebule ter kope ali kumine, nastrgano jabolko in toleno smetano. Poznavalci svetujejo za začetek malo, nato pa postopno več, dokler ne doseže dnevni obrok pol kilograma.

Drobni nasveti

■ Vse krznene stvari potrebujejo zrak. Zato jih ne smemo shranjevati v nepropustnih plastičnih vrečkah. Tako ravnanje bi jim zelo škodovalo. Preden jih spravite v omaro, jih dobro prezračite in, če le mogoče, presončite in narahlo iztepite. Ko krtačite, bodite previdni. Nikoli ne smete krtačiti v nasprotni smeri kot grede dlake. Tudi ni priporočljivo potresati jih s sredstvi proti moljem. Take snovi bi jim lahko le škodovala. Bolje je torej, da sredstvo proti moljem daste v vrečko, kjer boste spravili krzno. Posebno poleti je priporočljivo, da vsake tri do štiri tedne krzno obesite na sonce in na zrak, saj sta ta dva najhujša sovražnika moljev in neprijetnega zatohlega duha.

Poskusite!

JETRA NA PREPEČENEM KRUHU

Potrebujemo: ¼ kg jetric, malo strcu za sendviče, 10 dkg rdečega vina, 10 dkg sira trapista, 15 dkg maščobe, 15 dkg slanina, 5 dkg jurčkov in kisle kumarice. Kruh razrežemo in popečemo na masti ali olju. Opepemo jetra, jih narežemo in nabodemo na koščke slanina, ki smo jo zrezali v tanke rozine. Nato denemo jetra na isto maščobo in jih naglo sprazimo. Ko so prazna in je kruh popečen, zalijemo ostalo maščobo z rdečim vinom in jima dodamo jurčke, ki smo jih predtem poparili z vrelo vodo. To kratek čas kuhamo, medtem pa položimo na kruh jetra, tanko sivo rozino in kuhane jurčke. Vse skupaj damo v posodo iz jenskega stekla, oblijemo z omako in postavimo za toliko časa v pečico, da se sir zmehča. Na koncu okrasimo jetra z drobnimi kumaricami.

PURAN (purica ali mlada jarečka). Puranu pretakemo bedro in prsa s slanino ter pečemo v pečici, da se omehča. Polivamo ga! Ko je mehak, ga razrežemo na kose, položimo v kozico, zalijemo z juho in položimo nazaj v pečico.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

ročnikovih plezalcev, je zabobnel rafal. Kmalu nato so ga privlekli na vrh prestreljenega, že mrtvega. Položili so ga pred Wertherja, ki je od nemoči blede zavilj očmi in preklinjal. Iz prepada je usekalo še nekaj strelcev. Ranjen je bil tudi eden izmed tistih, ki so vodili spuščanje. Werther se je penil od jeze. Verjel je plezalcem, da je nemogoče, da bi poročnik ostal živ, in da tudi njegovega trupla ni mogoče dobiti. Od besa mu je podrtavala oglata čeljust. Ukazal je privedi vse ujetnike, zdrave in ranjene, na ploščad, kjer se je odpiral nekaj sto metrov globok prepada. Ker se mu je ob velikih globinah včasih zavrtelo, je legel na trebuh, se podprl s komolcem in si prižgal pipo. Potem je ukazal:

„V čast poročnikovega spomina jih bomo zmetali drugega za drugim v prepada.“

Puhal je svaljke dima in gledal, kako se ujetnikom širijo oči, kako jih zaliva pot, ko jih vodijo na rob. Vodnik Hiegel je drugega za drugim sunil s puškinim kopitom v hrbet, da so strmoglavili na glavo, kot bi skakali v vodo. Nekaj težko ranjenih pa so po štirje zgrabili za roke in noge, jih zazibali na „eden, dva, tri“ in jih zmetali v globino. Nazadnje so pripeljali mlado, komaj odrasčeno dekle, ki so ji drobne prsi komaj bodle iz telesa. Kratko ostrizeni lasje so se ji lepili na čelu. Gledala jih je srepo. Hiegel se je sprehodil po njenem vitkem telesu s pohotnim pogledom in se obrnil k Wertherju:

„Kako bi bilo, če bi se malo pozabavali z njo, preden bo splavala? Moji fantje so prekleto potrebni ženske. Kaj takšnega pa se težko dobi, in sami smo, gospod feldvebel.“

Čeprav ga ni razumela, je slutila, za kaj gre. Obrnila se je k njemu in ga šibala z očmi, polnimi groze in sovražstva. Werther je vstal in jo obšel v polkrogu kakor zver, preden napade žrtev. Njegov pogled se je lepil nanjo. Na-

posled pa je premagal nagon in dejal:

„To ne bi bilo všeč poročniku. Vedno je bil kavalir, še posebno v boju z ženskami. Če smo zmetali jeltine v prepada v čast njegovega spomina, potem ga ne mažimo s tem. Dekle naj umre kot vojak.“

Stopil ji je za hrbet in jo ustrelil v tilnik. Ko je padla, je ukazal, naj jo štirje odneso na rob in vržejo čez steno...

Omamljeni od nenavadnega prizora so obstali na robu in gledali v temačni prepada. Hrum sproženega kamenja se je polegla, v ostenju je zavladala strahotna tišina.

Potem so odšli na drugo stran, kjer je položna grapa nakazovala možnost, da se partizani ponoči prebijajo. V temi jih je zbudilo trkljanje kamenja. Večja skupina se je plazila od skale do skale mimo njih. Kljub soju zvezdnega neba je bilo predaleč, da bi kaj razložili. Šele ko so bili neznanci tik pod njimi, so z raketami osvetlili noč in užgali. Streljanje pa je zaleglo toliko kot nič. Kamenje je ropotalo in ropotalo vse do jutra. Ostanke partizanske brigade so se prebijali mimo njih, in če bi še in še in še streljali nanje, bi potrošili vso municijo. S streljanjem so zavrnili samo nekaj plašljivih. Vsi drugi so jim ušli proti vrhu Krna, katerega bela konica se je visoko dvigala v nebo.

Wertherja je bilo strah naslednjega dne. Imel je nalogo, da zapre prelaze vse do noči in da tretji dan, ko bodo čistili podnožje sten, polovi raztepeno. Za to je ukazal, da varčujejo z naboji in da ne streljajo pred dnevem, ki se je že svetlikal na obzorju.

Naslednji dan so enote gorskih lovcev preiskovale težko prehodna pobočja pod sedlom. Skalovnate strmine so bile razorane s strugi, debri pa so bile obrasle z neprehodno goščavo. Agent Luks je povedal, da je nekje pod

stenami v kaverni, vsekani v živo skalo, skrita tehnika „Krn“, ki oskrbuje te kraje s komunistično propagandno literaturo. Pokazal jim je lično izdelane brošure: Program OF, Komunistični manifest in še mnogo drugih. Iskali so tudi kurirsko karavlo, ki je bila med Sočo in gozdno mejo.

Stotnik Kniecke se ni nadejal uspeha. Sam je izgubil nešteto dni in precej ljudi, ko je po idrijskih grapah slikal za bolnišnicami in drugimi ustanovami. Kmalu po sončnem vzhodu si je šel skupaj z majorjem in agentom Luksom ogledat bojišče. Na sedlu so se poslovlili od kolone tovornih živali, s katerimi je upravljala četa v dolino mrliče. Ranjenec so bili odnesli že pod večer, takoj ko je prenehal boj. Trupla so naložili na tovorna sedla in jih prevezali z vrvmi. Samo na tem odseku so imeli dvajset mrtvih in še več ranjenih. Glede na uspeh in izredno težaven teren pa so bile to majhne žrtve.

Bojišče od sedla do podnožja skalovja je bilo polno zaraslih jarkov, podzemskih bunkerjev in lijakov. To so bili ostanki kobaridske fronte. Tu in tam je stotnik brnil kos granate, da je jedko zazvenel po kamenju. Trava je obrasčala razbito železje, raztrgane žične ovire in množico neeksplozivnih granat, od katerih so bile nekatere velike kot pujski. Stotnik se je dolgočasno prestopal in pazil, da ne bi stopil na granato ali na neeksplozivno ročno bombo iz bojev prejšnjega dne. Rad si je ogledoval bojišče. Bilo mu je, kot bi se srečaval s površjem svoje lastne duše, ki jo je premalo poznal. Ob njem je stopal Luks, zdaj že s kapo gorskih lovcev, in v slabi nemščini identificiral trupla na planini. Preobračali so drugega za drugim. Trupla so bila naphnjena, obletavali so jih roji pisanih muh, po ranah so gomazeli ogabni beli črvi. Iskali so predvsem komisarje in njihove torbice, da bi se dokopali do pisanih dokumentov.

(Dalje v prihodnji številki)

Manjšinska zaščita na Koroškem in drugod

S 4. Koroških kulturnih dni

naša država na individualni zaščiti, in to kljub temu, da ima že 7. člen sam v sebi zarodke kolektivne zaščite. Iz prikaza manjšinske zaščite v Jugoslaviji je razvidno, kako so tam v smislu sodobne težnje zaščiteni manjšine kot celota, še posebej pa velja to za Sovjetsko zvezo; posebej lep primer za obsežno manjšinsko zaščito je ureditev pri Lužiških Srbih v Vzhodni Nemčiji, pa tudi pri Retoromanih v Švici.

II. Gre pravzaprav za priznanje teritorija ali ne. Vsa težnja avstrijske zakonodaje gre za tem, da ne bi bilo treba priznati avtohtonega strnjenegega ozemlja slovenske narodnostne skupnosti.

Ne samo, da je zdaj v mobilni družbi težavno govoriti o razpršeni, nestrnjeni naselitvi Slovencev, ki v resnici slej ko prej strnjeno živijo na svojem zgodovinskem ozemlju, sodobna manjšinska ureditev v Švici upošteva „ius loci“ — „pravo kraja“, ki terja, da se mora doseljenec jezikovno podrediti jeziku kraja njegove doselitve.

III. Avstrijska manjšinska zakonodaja dosledno in čim bolj ozko vztraja na priznavalnem načelu, ki pride zlasti jasno do izraza v tako imenovani pravici staršev v izvajanju manjšinskega šolskega zakona.

Retoromanska šolska ureditev, ki je bila baje podlaga za nekdanjo odredbo o dvojezičnem šolstvu, ne pozna take absolutne pravice staršev. Tudi tam sicer nemški starši lahko odjavijo svojega otroka od pouka retoromansčine, ni pa dovoljena odjava retoromanski otrok po pripadnikih retoromanske narodnostne skupnosti.

Na Finskem pa je slej ko prej obvezno dvojezično šolanje: v osnovni šoli se morajo v švedskih krajih finski otroci obvezno učiti tudi švedskega jezika, medtem ko so v finskih naseljenih primorani Švedi, da se učijo tudi finski jezik.

Navsezadnje ni prezreti, da se je Ermacora vneto trudil dokazati, da je Avstrija tudi po „evropski konvenciji v zaščito človekovih pravic in osnovnih svoboščin“ obvezana zagotoviti pravico staršev, in to ne samo glede svetovnonazorne vzgoje, temveč tudi učnega jezika.

Medtem pa je sodišče Evropskega sveta odločilo, da drugi stavek 2. člena dodatnega protokola „od držav ne zahteva upoštevanje jezikovnih želja staršev na področju vzgoje ali pouka, marveč jim nalaga samo dolžnost, da upoštevanje njihova verska in svetovnonazorna prepričanja“.

Ta razsodba izrecno poudarja: „Interpretacija pojmov ‚versko‘ in ‚svetovnonazorsko‘ v smeri, da vključujejo tudi jezikovne želje, bi istovetila izmaliceenje navadnega in običajnega smisla teh izrazov in pomenila, da se v konvencijo nekaj vnese, kar ni v njej.“ Prav to pa je storil v zagovoru in pri utemeljevanju pravice staršev v koroškem manjšinskem šolskem zakonu Ermacora! Kadar gre proti slovenski manjšini, tudi tak strokovnjak manjšinskega in mednarodnega prava, kakor je Ermacora, ne more ostati objektivni.

IV. Od znanih narodnih nasprotnikov vedno spet zahtevano in celo v dveh manjšinskih zakonih predvideno „ugotavljanje manjšine“ je posebna avstrijska iznajdba, ki vse do danes nikjer drugje na svetu še ni bilo uporabljeno sredstvo za urejanje manjšinskih vprašanj.

V. Če v zvezi z „razmeroma pomembnim številom“ avstrijski manjšinski teoretiki govorijo o 20 odstotkih, ki so baje merodajno merilo, je treba ugotoviti, da je bil spor med Avstrijo in Českoslovaško za pravilno interpretacijo tega pojma v brnski pogodbi z dne 7. junija 1920, da pa se državi nista mogli sporazumeti glede definicije tega pojma in torej ne gre za mednarodno merilo, marveč za svobodno mnenje posamezne države. Prav nasprotno pa je znano, da npr. Finska prizna kraju že dvojezičnost, čim ga naseljuje poleg

(Dalje na 8. strani)

Tako so priznane manjšine po drugi svetovni vojni po ugotovitvi Evropskega sveta samo v naslednjih državah:

- ITALIJA — Južni Tirolci, Francozi in Slovenci
- AVSTRIJA — Hrvati, Slovenci in Čehi
- ZVEZNA REPUBLIKA NEMCIJA — Danci
- DANSKA — Nemci
- FINSKA — Švedi
- CIPER — Turki

Dejansko pa so še vedno veljavne naslednje mednarodne pogodbe glede manjšin po drugi svetovni vojni:

- 1. Brnska pogodba med Avstrijo in Českoslovaško z dne 7. junija 1920 (zaščita dunajskih Čehov).
- 2. Finsko-švedska pogodba z dne 27. junija 1921 glede avtonomije Alandskih otokov.
- 3. Senžermenska pogodba z dne 19. septembra 1919.
- 4. Avstrijsko-italijanski sporazum z dne 5. septembra 1946 (tudi pariški sporazum ali sporazum Gruber-De Gasperi).
- 5. Avstrijska državna pogodba z dne 15. maja 1955 (člen 7).
- 6. Londonski sporazum med Italijo, Jugoslavijo, Veliko Britanijo in Ameriko, ki se na-

direktno ukvarjala s kolektivno zaščito manjšine kot s posebno nalogo.

b) Zahodne sile, pa tudi azijske države s svojimi številnimi nerešenimi manjšinskimi problemi so v bistvu proti manjšinski zaščiti, in to zlasti proti zaščiti manjšine kot celote.

c) Vzhodne sile, zlasti Sovjetska zveza, zagovarjajo kolektivno zaščito in odklanjajo zaščito manjšin, kakor se je izkristalizirala v mirovnih pogodbah po prvi svetovni vojni, pri katerih Sovjetska zveza ni sodelovala.

d) Individualna zaščita vsebuje pravzaprav prepoved diskriminacije, je torej del običajnih človeških pravic in zato sodi v kompetenco OZN.

e) Kolektivna zaščita kot zaščita skupine je zadeva posameznih držav in sodi v njihovo kompetenco.

To je tudi pglavitna težnja OZN v vsem njenem dosedanjem delu, češ da kolektivna zaščita, če zadeva manjšine, ni zadeva OZN.

Omenil sem že, da ta težnja izhaja po eni strani iz pojmovanja zahodnih sil, ki čestokrat istovetijo pojem države z narodnostjo in je v tem smislu posebna narodnostna skupnost državi nevarna, po drugi strani pa iz nerešenih in zamotanih manjšinskih in narodnostnih vprašanj v novih državah Azije, Afrike in Juž-

Na zadnjih Koroških kulturnih dneh je dr. Franci Zwitter predaval o manjšinski zaščiti na Koroškem in drugod. Uvodoma je opozoril na druga predavanja, v katerih je bila prikazana problematika nastanka in vsebine 7. člena državne pogodbe z dne 15. 5. 1955 ter obravnavan položaj narodnih manjšin v Jugoslaviji in pravni položaj avstrijske manjšine v Italiji. Zato se predavatelj ni več podrobno bavil s problematiko člena 7, pač pa se je omejil na splošno problematiko manjšinske zaščite glede na pravno zaščito koroških Slovencev, in to z omejitvijo na klasično področje manjšinske zaščite, na Evropo oz. evropske države. Posebej je predavatelj poudaril, da bo v predavanju obravnaval vprašanje formalne zaščite in ne fakične — dejanske zaščite, čeprav je le-ta mnogo bolj zanimiva in tudi za prizadeto manjšino veliko pomembnejša, kajti „najpopolnejša formalno-pravna ureditev manjšini ne koristi ničesar, če se ne izvaja v praksi, po drugi strani pa je manjšina lahko brez sleherne formalno-pravne ureditve dejansko zaščiten, če uživa dejansko enakopravnost in potrebno ter učinkovito pospeševanje s pomočjo države ali družbe, v kateri živi“. Končno je dr. Zwitter uvodoma še naglasil, da iz naslova njegovega referata nikakor ni sklepati, naj bi sledila iz primerjave z zaščito pri nas in drugje teza enotne in enake zaščite za vse manjšine, marveč velja slej ko prej pravilo: le prizadeta manjšina sama najbolje ve, kaj koristi njeni obranitvi in njenemu razvoju in kaj ji škoduje.

naša na Svobodno tržaško ozemlje in vsebuje manjšinska zaščitna določila v tržaški pokrajini za Slovence in v nekdanji coni B za Italijane.

7. Nemško-danska izjava v Kielu z dne 26. septembra 1949.

8. Diskriminacijske prepovedi v mirovnih pogodbah po drugi svetovni vojni z Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo z dne 10. februarja 1947 ter s Finsko.

9. Memorandum o Cipru iz leta 1959.

TEŽNJE OZN

V tej zvezi je vsekakor zanimivo, da po prvi svetovni vojni zmagovalci, to so bolj ali manj vse zahodne države, zase niso sprejele nobenih obveznosti glede manjšin, in so tozadevna določila naložili le manjšim, predvsem nasledstvenim državam, po drugi svetovni vojni pa v mirovne pogodbe z državami vzhodnega bloka leta 1947 niso sprejeli nobenih manjšinskih zaščitnih določil, marveč zgolj splošne prepovedi diskriminacije.

To ni le posledica absolutno spremenjene situacije na področju manjšin, ki so bile deloma po Potsdamskem sporazumu preseljene, če že same niso zapustile krajev svoje naselitve. Osrednji vzrok je predvsem v prej prikazani različni konceptiji manjšinskega vprašanja dveh antagonističnih sil v OZN, ki kljub stalne konfrontacije s tem vprašanjem do danes nista našli niti ne enotne definicije za pojem manjšine, kaj šele enotnih pogledov za zaščito manjšin. O tej problematiki je napisal temeljito razpravo Felix Ermacora „Der Minderheitenschutz in der Arbeit der Vereinten Nationen“, na problematično in dvomljivo razpravljanje o manjšinskem vprašanju v OZN pa opozarja v svojih delih tudi znani manjšinski strokovnjaki Teodor Veiter, Heinz Kloss, Hans Werner Bracht, Fritz Münch, Per Guy Heraud in Peter Perenthaler.

Vsi ti pridejo do podobnih sklepov, ki so približno naslednji:

a) Delo OZN na področju manjšinske zaščite se oslanja na sistem manjšinske zaščite po prvi svetovni vojni, ker se OZN doslej ni

ne Amerike. Vse te vidijo v posebnih narodnostnih skupnostih prav tako nevarnost za svoje države. Po principu OZN, v vseh spornih vprašanjih najti za vse države-članice politično znosno rešitev, je tako gledanje OZN razumljivo. Kljub temu pa je treba poudariti, da gre razvoj manjšinske zaščite proti vsem omenjenim težnjam v smeri kolektivne zaščite narodnostne skupnosti same.

PROBLEMATIČNE TOČKE

To pa je treba upoštevati tudi pri vprašanju internacionalizacije našega vprašanja:

Kdor pričakuje od zavezniških sil kot podpisnic državne pogodbe ali od OZN definitivno in avtoritativno interpretacijo 7. člena državne pogodbe — se bridko moti.

Do danes se OZN v takem vprašanju nikdar ni povzpela do samostojne konkretne odločitve: zlasti primer internacionalizacije Južne Tirolske kaže, da je OZN uporabila staro taktiko po prvi svetovni vojni, da je dala problem sam v reševanje prizadetim državam z nalogo, naj ga med seboj rešijo in o rešitvi poročajo.

Tako rešitev je po vsej dosednji praksi treba pričakovati tudi v našem primeru, če bi prišlo vprašanje pred OZN.

Tja pa more priti samo, če gre za stvarno povezavo z državno pogodbo, to je z mednarodno konvencijo. Gre torej predvsem za politično vprašanje in ne zgolj za pravno vprašanje interpretacije. Slednje je potem zadeva bilateralnih razgovorov med prizadetima državama, seveda s sodelovanjem manjšine. S tem pa smo naposled pri vprašanju formalno-pravne zaščite naše narodnostne skupnosti, ki je vsebovana v mednarodnem aktu državne pogodbe.

Ni moj namen analizirati pravno problematiko 7. člena državne pogodbe in dati izčrpno interpretacijo njegovih določil. Hočem le opozoriti na pglavitne problematične točke dosedanjega uresničevanja manjšinske zaščite pri nas glede na urejanje ponekod drugod.

I. Nasproti sodobni težnji po kolektivni zaščiti narodnostne skupnosti kot celote vztraja

V manjšinskem vprašanju ne more biti enotnega, edino pravilnega koncepta, marveč je manjšinska ureditev in zaščita vedno odvisna od danih stvarnosti, to je od zgodovinskega razvoja manjšine in večine, od geografskega in naselitvenega položaja, od gospodarskih in socialnih razmer, od psiholoških in političnih okoliščin in ne nazadnje — od trenutne situacije.

Menim, da se strinjamo v prepričanju, da gre pri koroških Slovencih za resnično manjšino, to je za avtohtono narodnostno skupnost, katere obstoj je pravno priznan in ki je zaščiten po mednarodnih zaščitnih določilih, ki stremi za ohranitev svoje kulture ter svoje jezikovne in narodnostne samobitnosti.

Ce primerjamo zaščito koroških Slovencev, torej zaščito slovenske narodnostne skupnosti v Avstriji z zaščito narodnostnih skupnosti drugje, je treba najprej načelno ugotoviti, da imamo, kar zadeva zaščito subjekta, torej nosilca-koristnika zaščite, v praksi opraviti z dvema oblikama:

— z individualno zaščito, torej z zaščito zgolj posameznega člana narodnostne skupnosti pred diskriminacijo;

— s kolektivno zaščito, to je z zaščito narodnostne skupnosti kot celote pred diskriminacijo in pred asimilacijo s posebno zaščito njene svojstvenosti, njenega obstoja ter možnosti njenega razvoja.

Pravna manjšinska zaščita je naposled lahko zajamčena

— z objektivnimi zaščitnimi normami, in to ali v smislu individualne ali kolektivne manjšinske zaščite ali

— s subjektivnimi pravicami, in to ali manjšinske skupnosti (korporativne kolektivne zaščitne pravice) ali posameznih pripadnikov manjšine (individualne zaščitne pravice).

To razločevanje ni zgolj teoretično, marveč zelo aktualno: zgodovinsko gledano, ker so kolektivno zaščito vedno in vsepovsod zahtevale slabotne, odvisne manjšine tako imenovanih nezgodovinskih narodov, medtem ko so bile za individualno zaščito gospodarsko močnejše manjšine tako imenovanih zgodovinskih narodov in zlasti vladajoči narodi sami; če pa se ozremo na današnje veljavno stanje, lahko trdimo, da zagovarjajo vzhodne države kolektivno manjšinsko zaščito, medtem ko so zagovornice individualne zaščite države na Zahodu.

Ni moja naloga osvetliti razlogov tega različnega gledanja — nedvomno kolektivna zaščita oziroma zaščita kolektiva ustreza ideološkim osnovam marksistično-leninistične narodnostne politike, kakor se izraža v razpravah Lenina in drugih marksističnih teoretikov o narodnostnih vprašanjih in splošno marksistično-leninistični konceptiji države, individualna zaščita pa je tipičen izraz zahodnega političnega liberalizma, iz katerega bolj ali manj sploh izvira „nacionalna misel“ in „demokracijski idejni svet“.

KJE PRIZNAVAJO MANJŠINE

Iz tega vidika vsebujejo zaščitna določila senžermenske pogodbe in mirovnih pogodb po prvi svetovni vojni zgolj individualno zaščito, torej zaščito posameznega člana jezikovne, narodnostne, rasne ali verske skupnosti, 7. člen državne pogodbe z dne 15. 5. 1955 pa vsebuje zlasti v paragrafu 5 že tudi temeljne kolektivne zaščite in vsaj delno ambivalenco individualne prava in kolektivne zaščite, kakor se pozneje vleče to dvojno gledanje kot rečca nit v vseh razpravah organizacije Združenih narodov o manjšinski zaščiti. To dvojno gledanje, da dvojna konceptija je naposled tudi vzrok, da v OZN doslej ni prišlo do posebne deklaracije zaščite manjšin, čeprav se s tem vprašanjem že dolgo ukvarja njen gospodarsko-socialni svet oziroma v okviru komisije o človekovih pravicah posebna podkomisija „za zaščito manjšin“ in „za preprečitev diskriminacije“.

Ce torej po teh splošnih pravno-zgodovinskih in formalno pravnih ugotovitvah in na podlagi vidikov individualne in kolektivne zaščite poskušamo primerjati manjšinsko zaščito pri nas in drugje — in to zgolj formalno-pravno in ne dejansko — so razmere naslednje:

V Avstriji ima manjšinska zaščita svojo podlago v mednarodnih pogodbah, in to v senžermenski mirovni pogodbi, kolikor se tiče njenih členov 66 do 68, in v 7. členu avstrijske državne pogodbe z dne 15. maja 1955.

Gre torej za formalno-pravno zaščito na podlagi mednarodnih pogodb.

Primerjava je torej mogoča samo z državami, v katerih ima manjšinska zaščita svojo podlago prav tako ali vsaj podobno v mednarodnih pogodbah.

Manjšinska zaščita na Koroškem in drugod

(Nadaljevanje s 7. strani)

Fincev 7 odstotkov Švedov in obratno. Državno sodišče monarhije pa je npr. priznalo Celovcu dvojezični značaj, ker je po ljudskem štetju iz leta 1890 v Celovcu 3,5 odstotka domačega prebivalstva navedlo kot svoj jezik slovenščino. Heinz Kloss, kot eden najboljših poznavalcev tega problema, pa meni, da zadostuje za upravičenost manjšinskih zaščitnih določil 3 do 5 odstotkov prebivalstva z manjšinskim jezikom.

VI. Ljudsko štetje sicer tudi drugod imajo za osnovo za urejanje manjšinskih problemov, kot npr. na Finskem in Švedskem. Toda tam manjšina lahko brez strahu po rescnici zapiše svoj materin jezik. Statistika koroških ljudskih štetij in dogodki pri zadnjih ljudskih štetjih na Koroškem in zlasti še kategoriziranja taistega jezika na 6 in celo 9 kategorij pa zgovorno dovolj kažejo na proti manjšini naperjeno težnjo ljudskih štetij na Koroškem.

VII. Če naposled omenim še avstrijsko pravno znanost in pravno prakso, da gledata v določilih 7. člena državne pogodbe zgolj zaščito pred diskriminacijo, nikakor pa tudi obveznost za pospeševanje manjšine, potem ni le primerjava z avstrijsko zahtevo glede zaščite južnih Tirolcev, marveč primerjava s številnimi drugimi manjšinami in državami (Danska, Nemčija, Finska, Švedska, Aosta, Frankomani v Kanadi) absolutno v sramoto Avstriji.

VIII. Da omenim samo še edinstveno tvorbo na Koroškem — vindšarje. Tu ne obsojam posameznikov, ki so jih okolje, šola, odvisnost in ne vem kaj še privedlo od tega, da so se izneverili svojem ljudstvu — pač pa obsojam tiste, ki so take ljudi vzgajali in se očitno ne upajo rešiti vprašanja mimo teh izkoreninjenec. V Nemčiji so take ljudi s prizvokom imenovali „Speckdänen“ in se jim izognili — na Koroškem jih imajo za junake in jih hočejo upoštevati tudi pri reševanju 7. člena, čeprav jih redaktorji državne pogodbe niso priznali in jih državna pogodba tudi ne omenja, ker tedaj še ni bilo njihove organizacije. Mimo tega pa je splošno načelo v vsej manjšinski pravnici veda in v manjšinski praksi tudi pri OZN: da tisti, ki nočejo ohraniti svoje narodnostne skupnosti in želijo asimilacijo, nimajo pravico sodločati pri urejanju odprtih manjšinskih vprašanj.

IX. Koroški Slovenci že dolgo zahtevamo od zvezne vlade ustanovitev posebne komisije iz zastopnikov vlade in predstavnikov manjšine, ki naj bi reševala odprta vprašanja, podobno kakor je tak kontaktni odbor med nemško narodnostno skupnostjo in danskim Folketingom ter dansko vlado oz. med dansko narodnostno skupnostjo in zvezno vlado v Bonnu, kjer rešuje vprašanje dne 1. 7. 1965 ustanovljeni poseben odbor. Avstrijska zvezna vlada pa se je vse do zadnjega kontaktnega razgovora v aprilu 1972 branila ustanoviti tako komisijo. Upamo, da bo vsaj zdaj kmalu prišlo do izpolnitve te obljube.

KDO NAJ IZREKA ZADNJO SODBO

Iz vseh teh ugotovitev vidimo, da Avstrija, kjer le more, interpretira manjšinsko zaščito kolikor mogoče restriktivno na škodo prizadete narodnostne skupnosti. Teza dejstva ne potrjujejo le vsi dosedajni izvedbeni zakoni (šolski zakon, zakon o sodnem jeziku in zakon o dvojezičnih topografskih označbah ter napisih), marveč tudi sodna praksa in, z izjemami, tudi celotna avstrijska pravna znanost.

Vse te izkušnje in zlasti dogodki jeseni 1972 so nas zato prisilili, da naše vprašanje internacionaliziramo. V tej smeri bodo šla tudi v bodoče naša prizadevanja.

V katerikoli smeri pa bo že šlo reševanje: ali v državi sami brez ukaza ali po ukazu mednarodnih forumov ali pa z nadaljnimi koraki internacionalizacije — nikoli ne bo moglo in ne sme mimo nas. Dokončno besedo pri reševanju bomo imeli in moramo imeti koroški Slovenci sami.

Dr. Franci Zwitter

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 3. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrnanja melodija — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 V žarišču — 10.45 Naša lepa domovina — 13.45 Voščila — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.35 Mala solistična parada — 19.50 Note in beležke — 20.10 Pisan večer iz Mitterndorta — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 4. 3.: 6.10 Igra na orgle — 8.15 Kaj je novega? — 11.00 Dopoldanski koncert — 14.30 Voščila — 17.05 Ljudski koncert — 19.00 Nedeljski šport — 19.40 Deželni razgledi — 20.10 Avstrijska rallye — 21.15 Zadnja postaja Dunaj.

PONEDELJEK, 5. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrnanja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Na obisku pri koroških godbah na pihala — 16.30 Za otroke — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 „Pustovanje v podzemlju“ — 22.10 Šport.

TOREK, 6. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrnanja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 15.00 Ljudska glasba iz Štajerske — 17.10 Avstriji o Avstriji — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Koroški humor — 21.05 Ljudski koncert.

SREDA, 7. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 7.00 Ljudske viže — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 14.45 Koroška pesem — 17.10 Simfonična glasba na pihala — 18.00 Deželni razgledi — 19.35 Za prijatelja pianin — 21.15 Zvezne dežele poročajo — 22.10 Šport.

ČETRTEK, 8. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrnanja melodija — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Vesele note mojstrov — 10.00 Šolska oddaja — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 17.10 Mali operetni zemljepis — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 21.00 Iz graškega glasbenega življenja — 22.30 Človek v družbi.

PETEK, 9. 3.: 5.05 Za tiste, ki zgodaj vstajajo — 6.05 Jutrnanja melodija — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Šolska oddaja — 13.30 Ljudske viže — 14.45 Štajerska literatura — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Deželni razgledi — 19.50 Note in beležke — 20.10 Orkestrski koncert — 21.30 O ploščah — 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 3. 3.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 4. 3.: 7.10 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 5. 3.: 13.45 Informacije — Zvočna igra.

TOREK, 6. 3.: 9.30 Za vsakega nekaj — 13.45 Informacije — Športni mozaik — Otraci, poslušajte!

SREDA, 7. 3.: 13.45 Informacije — Poje oktet železniške postaje Ljubljana-Moste — Ocena koroškega dela literarne zgodovine profesorja Jožeta Pogačnika.

ČETRTEK, 8. 3.: 13.45 Informacije — Žena, družina, dom.

PETEK, 9. 3.: 13.45 Informacije — Narodno zabavne melodije.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 3. 3.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Kitara in ritmu — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Pojo naši operni pevci — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Z ansambлом Booker — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansambлом Borisa Kovačiča — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 22.20 Oddaja za naše izseljenke — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 4. 3.: 6.00 Dobro jutro — 6.50 Danes za vas — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.50 Skladbe za otroke — 10.05 Še pomnite, tovariši... — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.50 Z domačimi ansambli — 14.05 Popularne operne melodije — 14.30 Humoreska tega tedna — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 „Mesečna vozovnica“, radijska igra — 17.52 Z ansambлом Fausto Papetti — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Zaplešite z nami — 23.15 Jazz za vse.

PONEDELJEK, 5. 3.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Z velikimi zabavnimi orkestri — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 14.10 Amaterski zbori pojo — 14.30 Voščila — 15.40 Z našimi simfoniki v svetu lahke glasbe — 17.10 Ponedeljkovo glasbeno popoldne — 18.15 Zabavni zvoki iz vzhodnoevropskih dežel — 19.15 Z ansambлом Rudija Bardorferja — 20.00 Operni koncert — 21.30 Tipke in godala — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Popevke se vrstijo.

TOREK, 6. 3.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Pri Ipavcih — 12.40 Z domačimi ansambli — 14.40 „Na poti s kitaro“ — 15.40 Od melodije do melodije — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 V torek navsrdnje! — 18.45 Pota sodobne medicine — 19.15 Z ansambлом Lojzeta Slaka — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Lazar spod Klanca, radijska igra — 21.30 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.15 Pri skladatelju Janezu Matičiču.

SREDA, 7. 3.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.25 Iz glasbenih šol — 9.45 Glasbeni spo-

ŠPORTNI VESTNIK

● USPEL SMUČARSKI DAN SLOVENSKE GIMNAZIJE

Dijaki slovenske gimnazije v Celovcu so se prejšnji teden na Rutah nad St. Janžem pomerili v smučanju. Gimnazijci so tekmovali v veleslalomu, ki ga je zakoličil z 19 vratici profesor za telesno vzgojo Anton Malle.

Na brezhibno pripravljenem smučarskem dnevu, ki je stal pod strokovnim vodstvom profesorjev za telesno vzgojo Milana Kupperja in Antona Malleja, se je na smuk skozi vratca spustilo 74 fantov in deklet. Tekmovali so v osmih skupinah: dekleta v štirih in fantje v štirih. Skupine so bile razdeljene po predpisih smučarske zveze.

V skupini mlajših šolarjev, kjer so tekmovali dijaki letnikov 1961 in 1962, je zmagal Tomo Weiss; na skrajšani progi je vozil v času 41,7 sek. Drugo mesto je zasedel Jože Jenič (47,6) pred Francem Lausseggerjem (47,8).

Pri starejših šolarjih (letniki 1959 in 1960) je zmagal Izidor Stern (50,6) pred Silvom Tischlerjem (54,3) in Rudijem Primikom (59,0).

Gimnazijski prvak je postal Roman Schellander, ki je bil izmed vseh tekmovalcev najhitrejši. Tekmoval je v skupini mlajših mladincev (letniki 1957 in 1958) in zabeležil čas 43,8 sek. Drugo in tretje mesto iste skupine sta osvojila Janez Oswald (46,7) oziroma Peter Millonig (47,6).

Letniki 1956 in starejši so tekmovali v skupini starejših mladincev. Zmagal je Herman Grm (46,6), drugi je bil Kristijan Wrolich (47,2), tretji pa Ernst Ogris (55,6).

Dekleta so vsa tekmovala na skrajšani tekmovalni progi. Med mlajšimi šolaricami je bila najhitrejša Andreja Rutar (1:00,00) pred Beato David (1:03,00).

Uvrstitev starejših šolaric je bila sledeča: 1. mesto Krista Leitgeb 43,4; 2. mesto Bernarda Cvelf 50,2; 3. mesto Karin Ogris 52,2.

Uvrstitev mlajših mladink: 1. mesto Magda Koren 45,8; 2. mesto Antonija Haderlap.

Najhitrejša deklica je bila Erika Waldhauser iz skupine starejših mladink. Prvačinja gimnazije je veleslalom prevozila v 39,8 sek. Za Waldhauserjevo sta se uvrstili Marija Rössmann (47,1) in Marica Tischler (56,6).

● V FALUNU ZMAGAL ASCHENBACH

Predpriprave za svetovno prvenstvo v klasičnem smučanju, ki bo naslednje leto v Falunu na Švedskem, so deloma že končane. Generalka za svetovno prvenstvo 1974 se je prejšnji teden končala s skoki na mali in veliki skakalnici. Na skakalnici se je zbrala celotna svetovna elita, na katere čelu je bil zmagovalac velike skakalnice Hans Georg Aschenbach iz Nemške demokratične republike. Aschenbach je v prvi seriji postavil s 111,5 m nov rekord skakalnice in hkrati podčrtal svojo zmago. Generalka se je končala takole: 1. mesto Aschenbach (NDR) 111,5, 106 m, 258 točk; 2. mesto Steiner (Švica) 110, 103 m, 248,6 točke; 3. Itagaki (Japonska) 106,5, 100,5 m, 240,7 točke.

Dobra mesta so zasedli tudi nekateri Jugoslavlani. Marjan Mesec se je odlikoval z 12. mestom, nekoliko odpadla sta Norčič in Pudgar.

Avstrijski starejši reprezentanti se v Falunu niso mogli odlikovati. Med 90 skakalci pa je Zahomčan Karl Schnabl odnesel še odlično 30. mesto. Dosegel je dolžine 90,5 in 94 m ter dobil oceno 193,4 točke. Na srednji skakalnici je Schnabl zasedel 28. mesto (77 in 79 m, 203,1 točke). Iz Faluna je Schnabl odpotoval v Lahti na Finskem, kjer bo tekmoval na tamkajšnji skakalni prireditvi.

● DVOJNA ZMAGA ZAHOMČANOV

Preteklo soboto sta na mednarodnem smučarskem skakanju v Chamonixu tekmovala tudi Zahomčana Hanzi Wallner in Hanzi Millonig. Izkazalo se je, da sta za sodelujoče tekmovalce premočna. Zmagal je Hanzi Wallner, drugo mesto pa je dobil Hanzi Milonig. Wallner je poletel na 78 m in 87 m ter dobil za odlična skoka oceno 207,8 točke. Bil je le za 9 desetink točke bolj od Miloniga, ki je skočil 74 in 89,5 metra. Z 89,5 m je Milonig stal tudi najdaljši skok dneva.

Zahomčana sta se ta teden udeležila tudi slovensko-koroške skakalne turneje, ki se je pričela v sredo v Mariboru in je v četrtek prešla na koroška tla v Beljak, končala pa se bo danes s skakanjem na skakalnici v Trbižu. V nedeljo 4. marca bosta Millonig in Wallner tekmovala z ostalimi Avstrijci v Cortini.

mini — 12.40 Od vasi do vasi — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Naša glasbena galerija — 18.15 Glasbene vinjete — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazz — 23.15 Revija jugoslovanskih pevec zabavne glasbe.

ČETRTEK, 8. 3.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Slovenske narodne — 12.10 Razpoloženske skladbe — 12.40 Igrajo pihalne godbe — 14.10 Mladina poje — 15.40 Naš orkester igra Haydna — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Z zabavnim orkestrom RTV Ljubljana — 19.15 S kvartetom Silva Stingla — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Večer s slovensko pisateljico Nado Kraigher — 22.15 Paleta popevk in plesnih ritmov — 23.15 Iz opusa Sergeja Prokofjeva.

PETEK, 9. 3.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Glasbena pravilica — 12.40 Z domačimi ansambli — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Operni koncert — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Z ansambлом Pavla Kosca — 20.00 Amaterski zbori tekmujejo — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki z lagov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 3. 3.: 15.30 Hišni koncert — 16.30 Za otroke — 17.00 Za družino — 17.25 Klub seniorjev — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Dober večer v soboto želi Heinz Canrads — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Kabaret — kabaret — 21.35 Šport — 22.05 Čas v sliki — 22.10 Joe z limonado, film.

NEDELJA, 4. 3.: 16.30 Za otroke — 16.40 Za mladino — 17.05 Otrokom za lahko noč — 18.00 Sestanek smučarjev v Grödnu — 18.30 Stoletje kirurgov — 19.30 Čas v sliki — 19.40 Šport — 20.15 Na mestu zločina — 21.50 Šport.

PONEDELJEK, 5. 3.: 18.00 Srečanje v Arizoni — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Stan Laurel in Oliver Hardy — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja Ustinova — 21.10 Poštni predaji 7000 — 21.25 Ponedeljski telesport — 22.25 Čas v sliki.

TOREK, 6. 3.: 18.00 Angleščina — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 To je moj svet — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Pustna oddaja v Beljaku — 21.50 Čas v sliki — 21.55 Kako prideš brez posebnega truda do uspeha, film.

SREDA, 7. 3.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Ponedeljski telesport — 16.20 Za otroke — 17.00 Za mladino — 17.30 Antena. Mednarodni mladinski obzornik — 17.50 Lassie — 18.15 Otrokom za lahko noč — 18.20 „Mestni župnik“ — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.25 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.05 Šport — 20.15 Panorama — 21.15 Aleksander dve — 22.35 Čas v sliki.

ČETRTEK, 8. 3.: 10.00 Šolska oddaja — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Športni mozaik — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Oddaja 65-letnice Rexa Harrisona — 22.25 Čas v sliki.

PETEK, 9. 3.: 10.00 Šolska oddaja — 11.00 Pasion komedijantov — 12.30 Klub seniorjev — 18.00 Orientacija — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Očarljiva Jeannie — 18.55 Oddaja združenja industrialcev — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novice — 20.06 Šport — 20.15 Senzacija pod cirkuško kupolo — 21.15 Oddaja o koroški — 22.15 Čas v sliki — 22.20 Škratno rdeči kapitan, film.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 3. 3.: 9.35 Šolska oddaja — 16.30 Košarka — 18.00 Obzornik — 18.15 Maroška, film — 18.50 Filmska burleska gled — 17.15 Delavski amandaj — 17.45 Zračice — 18.15 Obzornik — 18.30 Od zore do mraka — 19.00 Nalezljive bolezni — 19.20 Odiseja miru — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.30 Naivne lastovke — 21.45 Pust v svetu — 22.10 Veselo s pustom — 22.40 Poročila.

NEDELJA, 4. 3.: 8.45 Po domače s Slovenskim oktetom — 10.10 Kmetijska oddaja — 10.55 Mozaik — 11.00 Otroška matineja — 11.50 Poročila — 13.15 Kožipot — 13.40 Ansambel Milana Križana — 14.10 Dokumentarna oddaja — 14.35 Za konec tedna — 15.00 Svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju — 18.00 Poročila — 18.05 Francozi naprej, film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Šoferji — 21.35 Športni pregled — 22.05 Poročila.

TOREK, 6. 3.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.40 Madžarski pre — 19.10 Mozaik — 19.15 Humoristična oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.30 Festival zabavnih melodij — 21.40 Arsene Lupin — 22.30 Svetovno prvenstvo v umetnostnem drsanju — 23.30 Kožipot — 23.50 Poročila.

PONEDELJEK, 5. 3.: 9.05 Odprta univerza — 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.40 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 Maškan in njegov trop — 18.15 Obzornik — 18.30 Na sedmi stavi — 18.50 Ziva filozofija — 19.10 Mozaik — 19.15 Zabavna oddaja — 19.45 Risanka — 20.00 Dnevnik — 20.15 Nagometna tekma — 22.00 Nenavadne zgodbe — 22.25 Stoletje kirurgov — 22.50 Poročila.

ČETRTEK, 8. 3.: 9.35 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.30 Beseda za mame — 18.00 Otraci pojejo o mamicah — 18.15 Obzornik — 18.30 Družinski Jehu — 18.55 Drzni pomorščaki, film — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na odh — 20.40 Četrtekovi razgledi — 21.30 Poročna noč — 22.00 Alerth Herringopera — 23.10 Poročila.

PETEK, 9. 3.: 9.30 Šolska oddaja — 15.45 Smučarski polet — 17.45 V 80 dneh okrog sveta — 18.15 Obzornik — 18.30 Profesor Baltazar — 18.40 Vzgojni problemi — 18.55 Mozaik — 19.15 Naš ekran — 20.00 Dnevnik — 20.30 Iz zakladnice svetovne književnosti — 22.00 XXI. stoletje — 22.25 Poročila.